

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23948
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	86
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 86

MOUTH
TO
NAKED

---

mouth n I मुखम् (मुखः १ अर्धचोदि ifc f आ, ई)

RV, etc ____ (of a river) मुखम् (मुखः १ अर्धचोदि

ifc f आ, ई) Ragh ____ प्रमुखम् MW ____ आस्यम्

(ifc mf (आ) n) RV, AV, VS, MBh, etc ____ आस n

(only in abl & instr) RV 7.99.7 ____ आसन् n (defec

tive Pāṇ 6.1.63) RV, AV, VS, SBr, TBr ____ आननम्

____ वदनम् (ifc f आ) MBh, Kāv, etc ____ वक्त्रम्

Mn, MBh, etc ____ (used contemptuously) तुण्डम् Bādar

2.2.28, Śamk — मुखतुण्डकः, मुखतुण्डकम् Divyāv.

II आनः — उत्तराधरनिनरम् Das 73.11 — कशा

(Naigh 1.11, Nir 9.19) L — (of a basket) कुष्ठा

TāṇḍyaBr 21, PārGr, Comm on KātyŚr — गलद्वारम् MBh

7.6793 — ग्रसनम् BhP 3.13.35 — व्युपः Un

3.24 — जम्भः RV, VS 11.79 (du) 15.15, AV 3.27, 1-6

— दन्तसद्वन n Gal — प्राणरन्ध्रम् BhP — लपनम्

Śis — लोपनम् Gal — वैरम् — श्मन n

L स्नेहसन्म Gal.

~~the month~~ reckoned from new moon to new moon

'm.-scenting' (an onion) मुखगन्धकः L   (an

orange) वक्त्रवासः L anointing the m. मुखलेपः Bhartṛ

the aperture of the m. वक्त्रद्वारम् Pāncat as high as

the m. मुखमात्रे ind KātyŚr bad taste in the m.

आर्यवैरसम् Susr beautiful m. सुमुखम् Pāncat

being in the m. मुख्य mf(आ) n AV, etc being in

the m. आसन्य mfn SBr 14.4.1.8 — मुखगत mfn

Subh — मुखतीय mfn g गहादि belonging to the

m. मुख्य mf(आ)n AV, etc — आस्थम् mfn Pan

Siddh, Kās, etc by means of the m. मुखतः ind RV,

TS, Br, etc coming from the m. मुख्य mf(आ)n AV,

etc cleansing the m. (after meals, etc) मुखभर्जनम् MW

a cloth for wiping the m. मुखपौञ्चनम् L coming out of

the m. बहिर्मुख mf(ई)n L connected with the whole

m. सर्वारथ mfn TS, Sch the corner of the m. सुवनी

Susr, Kathās, सुवन m n RV, Yājñ, MBh, etc the

corner of the m. क्षत्रम् (VS), क्षत्रम् (TS) (Mahidh)

a defect connected with the m. मौखम् diseased in

the m. मुखरोगिन् mfn Susr — मुखरोगिन् mfn Susr

dwelling in the m. मुखनिवासिनी L ejected from the

m. प्युत mfn ejecting from the m. प्येविन् mfn

MW falling into the m. of अननचर mf(इ)n (gen)

Mālatīm a fault connected with the m. मौख्यम् 'fillin

the m.' (a mouthful of water, etc) मुखपूरणम् L formed

in the m. मुखैभव mf(आ)n RPrāt, Sch from m. to mou-

th आसः RV 7.99.7 ~~the~~ from the m. मुखतः ind

RV, ~~VS~~ TS, Br, etc from the m., arms, thighs and feet

मुखबाहूपादतः ind MW a full m. पूर्णमुखम् going ~~to~~

into the m. अन्तर्मुख mfn good m. सुमुखम् Pāncat

— सुवक्त्रम् MW a great m. महामुखम् Var having a

beautiful m. सुमुख mf(ई or अ)n Kāv, Kathās having

a balck m. (as an apr) कृष्णवक्त्र mfn I having a good

m. सुमुख mf(ई or अ)n Kāv, Kathās having a

great m. महानन mfn MBh having a handsome m. (said

of Śiva) सुवक्त्र mfn MBh having a m. आसन्वत्

mfn having a red-mouth रक्तमुख mf(अ or ई)n

'having a stone-m. (flowing from a rock) अश्मारथ mfn

RV 2.24.4 having a sweet m. मधुप्रतीक mf(अ)n RV

having Agni for the m. अग्निमुख mfn ŚBr having no

m. अमुख mfn TS, ŚBr 14 — (as a vessel) अवक्त्र

mf(आ)n Śusr having one m. एकमुख mfn Hcat

having sweetness in the m. मधुप्रतीक mf(आ)n RV hav-

ing the m. downwards अवर्गिबिम्ब mfn ŚBr 14 having

the m. full of syllables अक्षरमुखः l having the m.

on the shoulders स्कन्धमुख mfn MBh having the m.

turned upwards ऊर्ध्वमुख mfn Kum, Ragh, etc having the

m. wide open दूरविदारितानन mfn Ritus 1.14 (v.1.

भूरिवादारितानन) having the word svasti in the m. स्वस्तिमुख

mfn L 'holding the ocean in his m.' (N. of the sage

Agastya) समुद्रच्युतुकः L inflammation of the m. मुखपाकः

Susr, SārngS kissing the m. मुखग्रहणम् Das the m.

and ~~no~~ nose मुखनासिकम् sg Aprāt ~~यथा~~ 'm.-armed'

(a crab) मुखास्त्रः L 'm.-bell' (a particular sound

made with the mouth) मुखधन्ता L 'm.-born' (a Brāhman)

मुखसम्भवः L ____ (so called as produced from the mouth

of Brahman) मुखजः Sinhās ____ (a tooth) वक्त्रजः

L 'm.-cleansing' (the fruit of Dillenia speciosa, etc)

वक्त्रशोधनम्, वक्त्रशोधिन m L 'm.-cord' (the ~~the~~ bsidle

or bit of a horse) मुखरज्जु f L 'm.-curb' (the bit

of a bridle) मुखयन्त्रणम् L 'm.-cutting' (pungent,

bitter) वक्त्रमैदिन mfn L 'm.-defiler' (an onion)

मुखदूषणम् (L), मुखदूषणकः (R or) ^{वक्त्ररोगः} m.-disease

'm.-flame' (hot breath) मुखार्चिसु n Pañcar m.-hole

वदनोदरम् Bhartr a m. in general मुखपूरणम् L

'm.-liquor' (saliva) वक्त्रारवः L 'm.-motion' (speech,

discourse) वक्त्रपरिस्पन्दनम् MBh 1.2233 the m. of a Brāhman

ब्रह्मास्यम् Cat the m. of a fish त्रोटि f L the m.

of a musical instrument वाद्यमण्डुमुखम् L the m. of a pipe

दक्षुरपुत्रः W m. of a river नदीमुखम् R —

पुरभेदः L the m. of a tiger व्याघ्रास्यम् Mw the m.

of a vessel मुखम (मुखः g अर्धवीदि ifc fआ, ई)

Kātyār the n. of the womb गर्भच्छिद्रं Bhṛ 2. ¹⁷³/₁₇₄ the

m. of Brahme ब्रह्मास्यम MBh the m. of the Gāyatrī

गायत्रीमुखम JainUp 'the m. of the gods' देववक्त्रम L

'm. perfume' (a perfume used to scent the mouth) मुखवासः

Pāncat, Bhp, Pāncar m.-perfume मुखवासनम L, मुखवास

'm.-razor' (a tooth) मुखरवुरः I — वक्त्रक्षुर 'm.-

wind (breath) मुखवातः Hir — मुखानिन्नः ApŚr,

Comm — मुखमात्रं तः Kālid a napkin for wiping the m.

मुखपोखनम् L 'not having a large m.' (one of the 80)

minor marks of a Buddha) नात्रायतवचनता Dhammas 84

~~occurring every m.~~ mfn AV 8.10.19 on the m.

उपमुखम् and Laty 4.2.6 one who earns 5 per m.

mfn Pāṇ 5.4.116, Vārtt 4, Pat 'one whose

m. is ever moving मुखचपल mf(आ)n Var one whose

m. is intelligence चेतुर्मुख mfn MandUp opening (of

the m.) विकसः Verbis, Pañcat 'part of the m.' (the

palate) नक्तदन्तम् L a particular disease in the m.

नक्तदन्तः Śarṅgś pleasant in the m. मुखप्रेय mfn

śusr point of issue of the m. मुखजाहम् & कर्णादि

possessing a m. मुखवत् mfn MaitrUp (in dram.)

preparation of m. and hands (a kind of introductory cere-

mony) वक्त्रपाणि śhar produced in the m. मुखज mfn

L the projecting m. of a vessel (out of which any fluid

is poured) प्रस्रवणम् RV putting into the m. कवचनम्

Bālar reaching to the m. मुखमात्र mf(इ)n Vb, Comm

reaching to the m. मुखदध्न mfn SBr reaching up to

the m. (as water) आदध्न mfn RV 10.71.7 relating to

m.-disease मुखरोगिक mfn Susr relating to the m.

मीरव mfn Hariv the root issue of the m. मुखजाडम्

g कर्जिदि seeking food with the m. (said of certain

yatis) गोन्वारिन् mfn MBh 13.647 'serpent's m.' (a

kind of spade used by house breakers) फणिमुखम् Das

showing the m. आसन्वत् mfn sprung from the m., arms

thighs and feet मुखमूर्ध्नि mfn Mn 1.87 'sprung

from the m.' (of Brahmā) (a Brāhman) वक्त्रजः L suffer-

ing from m.-disease वक्त्ररोगिन् mfn VarBr turned so

that the m. is uppermost (as a vessel) उत्तान mfn T9,

SB, KātySB, BHP, etc using the m. as a vulva ~~आसन्वत्~~

^{०९} आरगमयुनिक mfn MBh washing the m. (after meals,

etc) मुखमातेनम् Mā (a woman) who suffers her m. to be

used as vulva मुखभगा Hariv, मुखभगा MBh the

whole m. सर्वस्थम् Śiksh 'whose m. consists of bone'

(a bird) अस्थितुण्डः L with the m. सहगुर्व mfn ApSr

without the m. विमुख mf(आ)n SārngS a woman's

m. स्त्रीमुखम् to cleanse the m. परिमृज परिमार्ष्टि,

परिमृजति, परिमार्जति, परिमार्जयति also Ā Gaut, Apast, Gobh,

MBh, to ~~to~~ open the m. वक्त्रं कृ to rinse the m. परिमृज

परिमार्जयति परिमार्जि, परिमृजति, परिमार्जति, also Ā Gaut, Āpast

Gobh, MBh.

10 mouths दशमुखानि n pl Bhp 9, दशमुखी Bālar

1.33, 5.17.

seven-mouthed सप्तास्य mfn RV thousand-m.

सहस्रवक्त्र mfn Pañcar 'trough-m.' द्रोणासः ParGr

1.16 two-m. द्विमुख mf(ई)n Heat — द्विवक्त्र

mfn Suparn — द्वास्य mfn AV.

mouthful n I (as of water) कवकः, कवलम्

— कवकम् L — ग्रासः Mn, Yājñ, etc.

II गडोलः L — गण्डोलः, गण्डोलम् L, गण्डूषा

— गण्डोलकः Gal — गुडः L — गुडकः Un

Sch — गुडश्च, गुडश्चः L — पिण्डः (rarely

पिण्डम्) — (of boiled rice, etc) अनुग्रासकः .

the ceremony of presenting a mouthful of grass to a

cow when performing an expiatory rite अग्रासः W the

equivalent of a m. अनुशासकः a m. of boiled rice knead

ed into a ball सिक्थः, सिक्थम् (ifc f आ) Kathās,

सिक्थकः, सिक्थकम् (ifc f अकार इका) Heat m. of

water पुलुकः, पुलुकम् Bālar, Naish (v.l. पुलुक २०.

41) Viddh 1.15, Kuval 462 & Pañcat (पुलक), etc —

पलु m L, पुलुकः Pañcat 1, पुलुक —

मुखपूरणम् L — गण्डूषः rarely गण्डूषम् (आ f

L) MBh 8.2031, Śusr, Kum 3.37, Skandap, etc — कवडः

Susr the state of being a m. कवलता Vcar swallowed

by the m. कवलित mfn Pañcat, Kathās swallowing by

the m. कवलन mfn taking a m. of water for swallow-

owing कवलनहेः .

mouthy adj समुख L.

movable adj I चर (३ पचादि) W

चरण्यु RV 10.35.6, AV 20.48 परिचारिन् MBh

(active) चरणि (only gen pl चरणीनाम्) RV 8.24.

23 चचर RV 10.106.8 सांचारिक MBh

विष्टावत सु० 3.5.23 चलन f(अ) Pan

3.2.148, KapS 1.129, Sch ——— -पत्ता चत्त RV 1.164.48, R

5.42.11, Nīt.

II अधीरे ——— अर्पण Nir ——— अस्थावर ———

आयु RV, VS ——— इङ्ग MBh ——— कम्पनाय

——— कम्प f(आ) ——— पटुल (हसिधनादे) Ragh,

Megh, Kād, Bhartr, etc ——— पञ्चल f(आ) MBh, etc

——— जगत RV, AV, etc ——— सक्रिय Kap, Sāmkh-

yak.

(in law said of) movable (property, viz money, ~~RV~~ RV

cattle, etc as opposed to ~~RV~~ land) अस्थावर L m. and

immovable परचर Mn 1.3, Bhag 10 f, R, Bhr _____

चलायत्त W 'the m. ones' (the fingers) क्षिपः f ol

(only used in nom) RV 3.5.9 (Naigh 2.5) m. property

द्रविणम् RV, AV, Mn, MBh, etc, द्रविणस् n RV 1.15.7,

etc not m. from any cause अकुतश्चलः .

'movables' (goods and chattels) परद्रव्यम् W.

movableness n जङ्गमत्वम् MBh 14.664 लीलता,

लीलत्वम् Kāv, Sāh, Susr.

move vb 1 I चल caus चलयति Ragh 8.52,

Ritus, BhP, Bhatt प्रचल caus प्रचलयति Kāv

चर caus चारयति MBh, etc नुर cl 6

(Dhātup 28.2, 132) नुदते नुदति, नुदते RV, etc प्रणुद

caus प्रणोदयति Pañcat.

1 II आद्विय nom आद्वियति Kād, Bālar

आस्तीकृ Kād आस्फुट caus आस्फोटयति इङ्ग

caus इङ्गयति RV 1.167.45, ŚBr इङ् caus

इल्लयति TS 6.4.2.6 — उद्धू उद्धूनेति and उद्धूनेति^{उद्धूनुते}

RV 10.23.4, MBh, R, Bṛh, VarBrS, etc — कुप caus

कौपयति RV 1.54.4, 5.51.3, 10.44.8, Susr — चट्

caus चटयति (Pan 6.4.92, exceptionally चटयते

rājat 4.543) — धन caus धनयति, धनयते RV —

ध्रज्, ध्रज्, ध्रज् cl 1 (Nigh 2.14, Dhātup 7.38,

etc) ध्राजति RV, ध्रज्जति, धृज्जति Gr) — प्रकृ

प्रकृणुते^{प्रकृणुते}
प्रकुरुते, RV — प्रच्यु caus प्रच्यावयति RV —

(the heart) कथ् cl 7 (Dhātup 29.1) कृणद्धि, कन्धे कन्धति

कन्धते Br, etc, शिथति MBh) Bālar ____ (the hand

along with the body) सैवह cl 1 सैवहति, सैवहते MBh

____ स्पन्द caus स्पन्दयति ĀsvŚr.

2 I येष्ठ cl 1 येष्ठति, येष्ठते MBh, R, BhP, Śak

____ स् cl 1,3 सरति (ep. also सरते and acco-

rding to Paṇ 7.3.78 also ध्यावति) and सिसर्ति (the

latter base only in Veda) R^v, etc ____ पर cl 1 चरति

rarely चरते RV, AV, etc — संचर संचरति

(rarely संचरते) Śr, Śrs, Bhartr — चरण्य Nom

चरण्यति ६ कण्वादि — ईर cl 2 ईत RV

— प्रेर प्रेत (intrans) — गम् Ved cl

1 गमति cl 2 गन्ति cl 3 जगन्ति Ved & class

cl 1 (also Ā MBh, etc) गच्छति RV, etc — या cl 2

(Dhātup 24.41) याति RV, etc — या intens

इथायते PrasUp — व्रज cl 1 व्रजति RV,

etc ____ (also applied to inanimate objects) व्रज cl 1

व्रजति RV, etc ____ कृ cl 1,3,5 कृच्छति, इयति,

कृणोति, कृण्वति (only Ved) RV, AV 6.92.13 3 ____ कृ

cl 1,3,5 कृच्छति, इयति, कृणोति, कृण्वति (only Ved)

RV, Nir, etc.

2 II अच्य cl 1 अच्यति, अच्यते ____ अर्द

Ved cl 6 P RV 4.17.2 & 7.104.24 ____ इङ् cl 1

इङ्गति, इङ्गते

(Dhātup 5.46) MBh, Bhag एज

cl 1 एजति RV, AV, ŚBr, BhP — कण्ट cl 1 कण्टति

Nir — कश् cl 1 कश्ति Comm on TBr 1 —

क्षुद cl 1 A RV 5.58.6 — पच्य cl 1 पच्यति

Bhartr, Venīs (Sāh 6.84, Śch) Ritus, Gīt, Kathās, etc —

(said of a tree) टीक् cl 1 टीक्ते Kās on Pañ 2.

3.34 & 4.41 — धाव cl 1 धावति, धावते RV, etc

— प्रगा प्रजिगाति RV, MBh — प्रच्य प्रच्यते

ep. also प्रच्यति) TS, AV, ŚBr — फण cl 1 फणति

Bhatt — मीव cl 1 मीवति — युध cl 4 Ā

(Dhātup 26.64) MaitrS — रिङ् cl 1 (Dhātup 5.47)

रिङ्गति Inscr, Bhr, Pañcar — लुठ cl 6 (Dhātup

28.87) लुठति HParis — संस्पृ संस्पृति, संस्पृते

MBh, Kāv, etc — सम्प्रया सम्प्रयाति Sūryas —

स्पन्द cl 1 (Dhātup 2.13) स्पन्दते (rarely स्पन्दति)

Hariy.

2 III अच cl 1 अचति, अचते —

अण्ठ, अठ् cl 1 अण्ठते — अन् cl 2 अनिति or

अनति L — अदि cl 1 अदिति Naigh — अद

cl 1 अषति, अषते L — इश् cl 1 एरवति

Dhātup 5.26.27 — इङ्स्व cl 1 इङ्गति Dhātup 5.26.2

27 — इषणय Nom Ā — इश् cl 1 एरवति

Dhātup 5.28 — इङ्स्व cl 1 इङ्गति Dhātup 5.28

— उश् cl 1 औरवति Dhātup, Vop — उङ्

cl 6 उङ्गति Dhātup — ऊह cl 1 ऊहति,

कृते — कृच्छ्र cl 6 कृच्छति Dhātup 28.15

कृण् cl 8 कृणोति or अर्णोति, अर्णुते Dhātup

30.5 कृष्ण cl 6 कृषति Dhātup 28.7

एष cl 1 एषति, एषते Dhātup 26.17 कम्ब

cl 1 कम्बति (v.1.) कर्ब — कर्ब cl 1

कर्बति Dhātup 21.26 कस् cl 1 कसति (Dhātup

20.30) Naigh 2.14 कृ cl 1 क्वते Naigh 2.

14 कैल cl 1 कैलति Dhātup 15.30 कु

cl 1 कृवते Dhātup 22.60 — क्षि cl 2,6 क्षेति, क्षियति

Neigh 2.14, Dhātup — खम्ब cl 1 खम्बति Dhātup

11.35 (v.1.) — खल cl 1 खलति (Vir 3.10) Dhātup

15.38 — खर्ब cl 1 खर्बति Dhātup 11.27 — गन्ध

cl 10 गन्धयेति — गम्ब cl 1 गम्बति I —

गर्ब cl 1 गर्बति Dhātup 11.28 — गप् cl 1

गपते Dhātup 10.8 — ग्लुच cl 1 ग्लोचति

Dhātup, ग्लुच — ग्लुच्य cl 1 ग्लुच्यति Dhātup

7.21 — उक्त्य cl 1 उक्त्यते Dhātup 10.5.& 8 —

धम्ब cl 1 धम्बते Dhātup 11.35 (Vop) — धुप cl

1 चोपति MBh 3.10648 f & 17346 f — जेष cl 1

Ā Dhātup 28 16 — जह cl 1 Ā Naigh ? —

(pour out (fig a wish)) तंस cl 1 तंसते nV 4.

23.5 — दुण cl 6 दुणाति — धूर cl 4 धूयति

Dhātup 26.44 — धृज cl 1 धृजति, धृञ्जति

Dhātup 7.42.43 — ध्रिज cl 1 ध्रिजति Dhātup 7.46

(Vop) — ध्वज, ध्वञ्ज cl 1 ध्वजति, ध्वञ्जति

Dhātup 7.44.45 — नश्व or नश्व cl 4 नश्यति,

नश्यति, नश्यति Naigh 2.14, Dhātup 5.20.21 — नदि

cl 1 (Dhātup 3.19) नदति (ep also नदति) Gr —

नर्ब cl 1 नर्बति Dhātup 11.34 — नेष cl 1

नेषते Dhātup 16.16 — पट cl 1 पटति Dhātup

9.9. — पण्ड cl 1 पण्डति Dhātup 7.29 — पथ

cl 1 पथति — पन्थ cl 1,10 पन्थति or पन्थयति

Dhātup 38.39 — पम्ब — cl 1 पम्बति Dhātup 11.36

Vop — पय — cl 1 पयते Dhātup 14.3 — पब —

cl 1 पबति Nalec (Dhātup 11.21) — पळु — cl 1

पळुति Dhātup 15.34, Vop — पि — cl 6 पियति

Dhātup 28.112 — पिस — cl 1 पेसति Dhātup 17.69,

cl 10 पेसयति — प्लिह — cl 1 प्लिहते Dhātup 16.

41 — प्ली — cl 9 प्लिनाति Dhātup 31.82 (v.1.) —

प्रेष — cl 1 प्रेषते Dhātup 16.18 (v.1. ^{हेष} ~~हेष~~)

— फेल् cl 1 फेलति Dhātup 15.35 — बर्ब

cl 1 बर्बति Dhātup 11.24 — निस् cl 4 निस्स्यति

Naigh 2.14 — ब्रह्म cl 1 ब्रह्मति Naigh 2.14 —

भेष cl 1 भेषति, भेषते — मक्कु cl 1 मक्कुते

Dhātup 4.28, Vop — मस्व cl 1 मस्वति Dhātup 5.

॥ 18 — मङ्कु cl 1 मङ्कुते Dhātup 4.15 —

मङ्कु cl 1 मङ्कुति Dhātup 5.19 — मङ्कु cl 1

मङ्कुते Dhātup 5.40 — मञ्च cl 1 मञ्चते

Dhātup 7.15 v.1. — मभ्र cl 1 मभ्रति Dhātup 15.

50 — मम्ब cl 1 मम्बति Dhātup 11.35 (Vop)

— मय cl 1 Ā Dhātup 15.50 — मर्क —

मर्ब cl 1 मर्बति Dhātup 11.25 — मर्व cl

1 मर्वति. Vop — मस्क cl 1 मस्कते Dhātup 4.28

(Vop मष्क) — मी cl 1, 10 मयति, माययति

~~Dhātup~~ Dhātup 34.18 — मीम cl 1 मीमाति — मुच

cl 1 मुच्यति Dhātup 7.16 (Vop) — मुच cl 1

मौचति Dhātup 7.13 — म्लुच cl 1 म्लौचति 8Br

— रश्व cl 1 रश्वति Dhātup 5.22 — रश्व cl

रश्वति Dhātup 5.23 — रिरश्व cl 1 रेश्वति

Dhātup 5.33, Vop — रिश्व cl 1 (Dhātup 5.33, Vop)

रिश्वति BnP — रेव, रेव (Dhātup 14.33, 10.14)

— लश्व cl 1 लश्वति Dhātup 5.24 — लिश्व

cl 1 लिश्वति Dhātup 5.34 — लिश् cl 6 लिश्ति

Dhātup 28.127 — लुड cl 1 लौडति Dhātup 9.27

___ ली cl 0 ल्विनाति, ल्वीनाति Dhātup 31.32 (v.1.

for ली, ली) ___ वश् cl 1 वश्वति Dhātup 5.16

वश् cl 1 वश्वति Dhātup 5.17 ___ वेण ___ वेव

(v.1. for वेण cl 1 वेणति Dhātup 15.33

___ वेस cl 1 वेसति Dhātup 17.70 ___ व्यय cl 10

व्ययति Dhātup 35.78 ___ व्री (or व्री) cl 1 व्रीनाति

व्रीनाति cl 1 P Dhātup ___ शह cl 10 शाहयति

Dhātup 32.28 ___ शव cl 1 शवति Dhātup ~~32.28~~

— शिङ् cl 1 शिङ्ति Dhātup 5.31 — शीक् (सीक्)

cl 1 शीक्ते Dhātup 4.11 — शुक cl 1 शीक्ति

Dhātup 5.5 — शौण cl 1 (Dhātup 13.13) शौणति

(occurring only in pf शौण) Dhātup — श्यै श्रायि

Dhātup 22.67 — शङ् cl 1 शङ्ते Dhātup 4.9.

11 — शङ् (शङ्, शङ्, शङ्) cl 1 शङ्ति Dhātup 5.

43.45 — शौण cl 1 शौणति Nir 4.3 — शङ्

cl 1 शङ्ते Dhātup 4.11, शङ् cl 1 शङ्ति Dhātup 5.65

— श्रु० (also श्रु०, स्व०) cl 1 श्रु०ते

Dhātup 4.22 — श्रु० (also श्रु०, स्व०) cl 1

श्रु०ति श्रु०
Dhātup 5.44 — श्रु०, cl 1

श्रु०ते, श्रु०ते Dhātup 6.7 (kāś) — श्रु० cl 10

श्रु०यति (only Dhātup 3279) — श्रु० cl 1

श्रु०ति Naigh 2.14 — श्रु० cl 1 श्रु०ति

Naigh 2.14 — श्रु० cl 1 श्रु०ते Dhātup 4.26 —

श्रु० cl 1 श्रु०ति (Naigh 2.14) or cl 1 श्रु०ते

(Dhātup 4.26) (v.1.) ण्वरक्, स्वरक् — सज्ज cl 1

सज्जति Dhātup 7.22 — सज्ज ((सज्ज) cl 1

सज्जति, सज्जाति Dhātup 7.22 — सर्व cl 1

सर्वति Dhātup 11.30 — सल्ल cl 1 सल्लति

Dhātup 15.40 — सिध् cl 1 सिध्ति Dhātup 3.10,

Naigh 2.14 — सु cl 1 P Ā Dhātup 22.42 (Vop३ भु)

— सैक् cl 1 सैकते Dhātup 4.7 — स्वङ्क् cl 1

स्वङ्गति Dhātup 5.44, Vop — सैक् cl 1 सैकते

Dhātup 4.8, (also शैक्, सैक्, स्वेक्) — हन् cl 2

(Dhātup 24.2) हन्ति (rarely हते and cl 1 हनति ,

Ved also जिघ्र्णाति, जिघ्र्णते) Naigh 2.14 — ह्य

cl 1 ह्यति Dhātup 15.5 — हिण्डु cl 1 (Dhātup

8.15) हिण्डते — होड (होड) cl 1 होडते Vop —

हल cl 1 हलति Dhātup 19.45 — हेष

cl 1 हेषते Dhātup 16.18 (v.1. for प्रेष).

⚠ not to move निष्पन्दी कृ Mricch — डल् cl

10 इल्यति, एल्यति (Pāṇ 3.1.51) to begin to m.

सम्प्रचर सम्प्रचरति R to m. a chess-man दा cl 3

ददाति (दत्ते) (with शारम्) Daś 7.137 to m. a

दृम् drum about भ्रम् caus भ्रामयति, भ्रमयति with

पटहम् or पटहघोषणाम्) Kathās to m. about

भ्रम् caus भ्रामयति, भ्रमयति MBh, Kāv, etc

— भ्रम् caus भ्रामयति, भ्रमयति R —

परिचर परिचरति RV, etc — लुठ cl 6 (~~भ्रामयति~~)

(Dhātup 28.87) लुठति Kāv, Pur, Kājat, etc — मृज

caus or cl 10 मर्जयते RV 7,39.3 (Sāy) — विकम्प

cl 1 विकम्पते MBh, R, etc — विचल विचलति R,

Kathās — अपरिवृत विपरिवर्तते MBh, R, etc —

(as clouds) विवृत विवर्तते (rarely P) Hariv

3822 (v.l. विवर्धते) — विसृप विसर्पति (m.c.)

व्याधुनुते, व्याधूनुते
also Ā) VS, etc — व्याधू व्याधुनोति, व्याधूनोति,

MBh, R, Kālid — संह संजिहीते BhP — संचल

संचलति MBh, R — समुदाचर समुदाचरते Siddh

— द्युण cl 6 द्युणाति Dhātup 28.48 — द्युण cl 1

दीणते

Dhātup 12.4 ^{m.} to about rest-lessly संयेष्ट

संयेष्टते

MBh to m. about (the tail) विभ्रमविभ्रमति, विभ्राम्यति R ^{अनुचर} to m. after अन्वावृत् —

अन्वावृत्

VS, etc — अन्वावृत् Intens अन्वावरी-^{वर्ति}RV 10.51.6, TS to m. against अभिप्राविप (acc) TS to m.alone वण्ठ cl 1 वण्ठते Dhātup 8.9 to m. aloft

उपप्लु उपप्लवते

TāṇḍyaBr, Kāth to m. aloneआधिवृत् (loc) RV 10.27.6, caus, TBr — अनुचर— अन्वावृत् Intens अन्वावरीवर्ति RV 10.51.6,

TS — विसृष्ट विसर्पति (m.c. also Ā) VS, etc

to m. anything aside अवसृ caus Kauś to m. anything

~~अवसृ~~ ~~xx~~ away अवसृ caus Kauś to m. apart व्यूह

व्यूहति (ep. also व्यूहते) TS, ŚBr, ŚrS, ĪśuP ~~xx~~

३. — विक्रम विक्रामति, विक्रमते RV, AV, TS

to m. apart after अनुव्यूह PBr to m. asunder

~~विक्रम~~ विक्रामति, विक्रमते RV, AV, TS to m. away

विचलु विचलति AV, Mn, MBh, etc — संचलु संचलति

Hariv, Śak (v.1.) — अपावृत्त ŚāṅkhŚr — विक्रम

विक्रामति, विक्रमते RV, AV, ŚBr — व्युदूह व्युदूहति

TS to m. away from व्यपगम व्यपगच्छति VarBrS

~~उच्चल~~ — उच्चल उच्चलति to m. away (from its

place) आचल ~~आचल~~ caus आचालयति (abl) Kauś, MBh

12.5814, Hariv 3036 to m. away from वञ्च caus

वञ्चयति, वञ्चयते Kāv., etc — सम्प्रणुद

सम्प्रणुदति, सम्प्रणुदते ^{amb} (1) MBh to m. backwards and

forwards ईहं caus ईहयति RV, AitBr to m. bet-

ween अन्तश्चर RV, etc to m. cautiously स्पृष्ट cl 1

(Dhātup 27.14) सर्पति (ep. and m.c. also सर्पते) RV,

etc to m. convulsively भ्रुर भ्रुरति, भ्रुरते RV to

m. crookedly कुञ्च cl 1 कुञ्चति Suśr to m. crookedly

as a hare विनिष्पत् विनिष्पतति Kull, Mn 7.106 to

m. down (as the arms) अवह अवहरते KātyŚr, Lāṭy,

MBh 4.1304 to m. down towards आभिप्रायवे ŚBr to

m. farther out अभ्युदूह AitBr to m. forwards प्रसृ

प्रसिसर्ति (only Ved) प्रसरति (sometimes also

प्रसरते) RV, etc to m. forward चलु cl 1 चलति

MBh, etc — प्रधू प्रधूनोति, प्रधूनुते PañcavBr —

प्रह प्रहरति, प्रहरते RV, TS, ŚBr to m. from

one's place च्यु cl 1 च्यवते (ep. also च्यवति) RV

6.62.7, & 10, BhP 9.14.20 to m. from the place नु

caus नावयति ShadvBr to m. gently सृणु cl 1

Dhātup 23.14) सर्पति (ep. and m.c. also सर्पते) RV,

etc to m. hastily (the arms or legs) क्षिप cl 6 क्षिपति,

क्षिपते (MBh, etc, cl 4 क्षिप्यति only Bhaṭṭ) Mricc

BhP 10.36.14 to m. hither and thither सरसराय Nom

सरसरायते Kāraṇḍ _____ (as the tongue) विभृ

Intens (only विभरिभृत्, विजर्भृत्स) RV 2.4.4 _____

विस्फुल विस्फुलति, विस्फुलति (Pāṇ 8.3.76) Bhaṭṭ _____

समुद् समुद्नोति, समुद्नुते MBh, R, Hariv

____ (from side to side as the tongue) विभृ inens

(only विभरिभृत्, विजर्भृतस्य) RV 2.4.4 ____ (in the mind)

विचर caus विचारयति Mn, MBh, etc to m. in a

~~XXXXX~~ circle परी पर्यति to m. in different direc

tions विचर विचरति RV, MBh, VarBrS to

m. in the open air प्रस्था प्रतिष्ठीते (with आकाशे)

R to m. near उपवृत् उपवर्तते R, BhP to m

off अपसृष्ट to m. on प्रचल प्रचलति (rarely

प्रचलते) MBh, BhP, Pañcat चल cl 1 चलति

MBh, etc — पदं दा, पदात् पदं गम्, पदात् पदं चल्

— अधिचर् RV 7.88.3, etc — प्रप्ते P 3 pl

प्रप्रेयन्ति RV 3.9.3 — प्राचर् प्राचर्ति Pāṇ

6.1.91, Sch — विक्रम् विक्रामति, विक्रमेते RV,

etc — विह विहरति (rarely Ā) ĀśvŚr —

वृत् cl 1 वर्तते (rarely वर्तति) Mn, MBh,

etc to m. on more slowly मन्दीभू मन्दीभवति Vas

to m. on slowly उत्सृष्ट उत्सर्पति TBr, ĀśvŚr,

KātyŚr, Gobh, etc to m. one's ~~xx~~ self चर cl 1 चरति

rarely चरेते RV, AV, etc — जिन्व cl 1

जिन्वति (rarely Ā) RV, AV to m. onwards उदाव्रज

उदाव्रजति Kauś to m. out उच्चरष्य Nom उच्चरष्यति

— उदे उदेति ŚBr, VS — उद्धन उद्धन्ति

Ā RV, ŚBr — व्युदूह व्युदूहति TS to m. out

from अपवृत to m. over आधिचर RV 7.88.3, etc —

आधिवृत. ~~¶~~ (loc) RV 10.27.6, caus TBr to m. quick

quickly पर intens पचरीति Ā or ~~px~~ rarely

pass पच्युयते AV 20.127.4, MBh, etc आवृत्

intens आवरीवर्त्ति RV 1.164.31, AV 9.10.11, etc

जंहु intens 3 sg जङ्गुहे RV 1.126.6 तुज

caus RV 8.104.7 भुर भुरति, भुरते RV

to m. repeatedly पर • intens पचरीति Ā or

rarely pass पच्युयते AV 20.127.4, MBh, etc

आवृत् intens आवरीवर्त्ति RV 1.164.31, AV 9.10.11,

etc to m. restlessly to and fro तरङ्गु Nom तरङ्गुति

Kād 6.1644, Gīt 2.8 to m. round भ्राम् cl 1 भ्रमति (ep.

also भ्रामते) and cl 4 भ्राम्यति, भ्राम्यति MBh, Hariv

Sūryas परिह परिहरति, परिहरते TS, Br,

~~परिह~~ GrŚrS ~~परिह~~. परि intens परिचते RV

परिसर्पते

~~परिह~~ to m. round ~~परिह~~ about परिस्पृ परिस्पृति,

RV, ŚBr, MBh, etc to m. round anything परिधाव

परिधावति (ep. also परिधावते) (with acc) AV, MBh,

etc to m. round (in a circle) अभिपरिहृ P ŚBr to m.

round one's self अभिपरिहृ with आमानम् (Kaus) | अभिपरिहृ

caus Ā (ĀśvŚr) to m. slowly towards उपभ्रम P BhP to

m. suddenly aside (as a cow during milking) अपर्युह

RV, 6.61.14 to m. swiftly वहु cl 1 वहुते to m.

the limbs चेष्ट cl 1 चेष्टति, चेष्टते MBh, R, Śak,

BhP to m. the limbs about विचेष्ट विचेष्टति, विचेष्टते

MBh, R, Hariv to m. the limbs quickly प्रवल्ग प्रवल्गति

प्रवहेति MBh, Hariv ~~MBh~~ to m. through पर cl 1

परति rarely परति Mn, MBh, etc to m. to and

fro भ्रम cl 1 भ्रमति (ep. also भ्रमते) and cl 4

भ्राम्यति, भ्राम्यति ŚBr, Kālid, Pur द्यूर्ण cl 1

द्यूर्णति, द्यूर्णति MBh, R 4, Kathās, Caurap

अवद्यूर्ण Daś दोलाय Nom दोलायते MBh,

Kathās लुठ cl 6 (Dhātup 28.87) लुठति Kāv,

Pur, Rājat, etc विलुठ विलुठति Inscr,

Bālar, Rājat, Sāh — लुल cl 1 (Dhātup 9.27 ~~xxx~~)

v.1.) लौलति (only pr and pr p) Śis, Pañcar —

उत्तरंगय Nom उत्तरंगयति Prasannar — खेल

cl 1 खेलति R, Naish, Gīt, Sāh — पटुलय Nom

पटुलयति Bhām 2.87 & 97 — पपलाय Nom

पपलायते (g भृशादि) Hcar 2.470 — व्यु

cl 1 व्यवते (ep also चयवति) RV 1.167.8 —

परिवृत परिवर्तते (ep. also परिवर्तति)

RV, etc — परिसृप परिसर्पति, परिसर्पते RV, ŚBr,

MBh, etc — प्रोलुस (only pr. p. प्रोलुसत्)

Kathās — रङ्ग cl 1 (Dhātup 5.36) रङ्गति Nalac

— लेलाय लेलायति, लेलायते TS, Br, Up, ĀpŚr

— वञ्च cl 1 (Dhātup 7.7) वञ्चति AV, VS, ŚBr,

ŚāṅkhŚr, वञ्च ~~xxx~~ pass वञ्चते RV, AV — वल

cl 1 (Dhātup 14.20) वलते (oftener वलति) Hcat

— विकृ विकुरुते R, Suśr — विधू

विधूनीति, विधूनुते (later also विधूनीति, विधूनुते)

RV, etc विधुड caus विधोडयति MBh, Hariv

व्यतिसृष्ट व्यतिसर्पति (Pāṇ 1.3.15) MBh (the

head) संकृष्ट caus संकल्पयति, संकल्पयते R ~~ka~~

संचल संचलति MBh, R संलुड

caus संलुडयति MBh to m. tortuously अग cl 1 अगति

L, ~~caus~~ अगयति L (like a snake) अक ~~ka~~

cl 1 अकति L to m. towards आभिनिःसृष्ट ĀśvŚr

— अभिप्रच्यु VS, TS — अवनु (acc) RV 9.86.27

— आचरण्य Nom P (acc) AV 7.29.1 — उपनी

उपन्येति śBr — उपप्रसृ intens Ā RV 2.35.5

— प्रसृप प्रसर्पति (acc) Vait, MBh. etc to m.

towards with speed च caus अर्पयति to m. towards

with zeal च caus अर्पयति to m. tremulously अथय

Nom अथयति Naigh to m. unsteadily भ्रम cl 1

भ्रमति (ep. also भ्रमते) and cl 4 भ्रामयति, भ्रमयति

ŚBr, Kālid, Pur to m. up उदि उदेति RV, AV, VS —

उदु उदिर्यति Ā RV 1.113.17, 3.8.5, etc to m.

up and down उदु caus उदुयति RV, AitBr to m. upwards

उदीर उदीते P — उदूह उदूहति, उदूहते —

उदे उदेति RV 6.5.1, AV, ŚBr, ChUp — उदेज

उदेजति AV 4.4.2 — उद्वन उद्वन्ति Ā RV,

ŚBr — उद्व उजिहीते RV, AV 8.7.21, VS,

TBr, BhP, et c — उद्वम उद्वमति, उद्वम्यति to m.

violently समाक्षिप् समाक्षिपति, समाक्षिपते MBh to m.

with a quick darting motion विज् cl 6 विजते [cl 1

विनक्ति (Dhātup 29.23) cl 3 (Dhātup 25.12) वैवेक्ति,

वैवेक्ते] ŚBr to m. with a quick motion कृष् cl 1

अर्षति RV, AV, VS to m. within अन्तश्चर् RV, etc.

to be ~~made~~ moved प्रक्षुभ् प्रक्षोभते, प्रक्षुभ्यति

— च्यु caus Ā RV 6.31.2 — चल cl 1 चलति

MBh, etc — अर्द Ved cl 8 P RV 4.17.2, & 7.104.24

— कृप cl 4 कृप्यति, कृप्यते Suśr, BhP —

प्रकृप प्रकृप्यति — रञ्ज or रज cl 1,4 (Dhātup

23.30, 26.58) रजति, रजते (only Gr, रञ्जति R 7.99.

11) or रज्यति, रज्यते MBh, ~~रज~~ Kāv, etc.

to be moved from one's usual course चल cl 1 चलति

MBh, etc.

to be moved या pass यायते MBh — (in the

heart) वञ्च pass वञ्च्यते RV.

to cause to move चल caus चालयति (pass

चालयते) MBh, etc चल caus चलयति Ragh 8.

52, Ritus, BhP, Bhatt चेष्ट caus चेष्टयति, चेष्टयते

ŚāṅkhŚr 8.9.3, Mn 12.15, MBh, R, Suśr 4.32.17 अचिष्ट

caus अचिष्टयति (v.1. आविष्टयति) TBr 1 विचल

caus विचालयति MBh, Suśr समीर caus समीरयति,

समीरयते RV, TBr, Bhatt विप (or वैप) caus

विपयति, वैपयति RV, etc चर caus

चारयति AV 12.4.28, ŚāṅkhBr 30.8, Lāṭy — उदीर

caus उदीरयति — चलीकृ Naiṣh 1.114 — च्यु

caus च्यावयति (once च्यवयति ŚāṅkhBr 12.5) RV 1, 3.30.4,

AV 10.12 — उल्लस caus उल्लसयति Kathās, Rājat, Hit

etc — कृ caus अर्पयति AV 10.9.1, Ragh, etc —

चट् cl 1 चट्टे, चट् cl 10 चट्टयति Hx

Hariv 6473, Suśr, Kāvyaḍ 3.110 — धन caus धनयति,

धनयति — भ्रम caus भ्रामयति, भ्रमयति Up,

MBh, Kāv, etc रच cl 10 (Dhātup 35.12) रचयति

MBh वल caus वलयति, वालयति (Dhātup 19.

58) Śis, HPariś, Naish, Sch समिङ् caus समिङ्गयति

RV.

to cause to m. about संच caus संचलयति Hariv, Śak

(v.1.) to cause to m. back परिवृत् caus परिवर्तयति

MBh, Kāv, etc to cause to m. quickly युद् caus योदयति

rarely योदयते

RV, AV 3.15,1, MBh, etc उष्

cl 4 इष्यति & 9 इषणाति Ā RV धन cl 3

दधन्ति (Pāṇ 6.1.192) to cause to m. round परिचल

caus परिचलयति MBh परिवृत caus परिवर्तयति

MBh, Kāv, etc to cause to m. to and fro घूर्ण caus

घूर्णयति Kum 4.12, Bhartṛ 1.88, Mahān खेळ

caus खेळयति Pañcat 4.5. $\frac{0}{1}$, Kathās 9.76 तरङ्गय

Nom तरङ्गयति Bālar 3.25 (Viddh 3.27) Sāh 6

परिवृत caus परिवर्तयति MBh, ~~Kāv~~ Kāv, etc संचल

caus संयाकयति Hariv, Śak (v.1.) to cause to m. up

उपवृत्

caus उपवर्तयते .

moved adj ३ प्रचातित MBh, R, etc — प्राविचातित

MBh — समीरित MBh, Kāv, etc — समीर्ण

MBh — च्युत AV 9.2.15 — च्यवन RV 2.12.4

→ शषित RV, AV, Kaus — उच्छतित Pāncāt,

Vikr, Kathās, etc — ऊढ — (the heart)

क्लिन्न MBh 4.3.10 & 9.11.5 — धुत MBh, R,

etc — प्रकुपित RV 2.12.2 — मूत —

राजित ३३ — राजित MBh, Kāv, etc .

easily moved विपू RV really m. समुदीर्ण R,

Sugr inwardly m. अन्तःप्रचलित Micch a little n.

आलुलित Malat n. about लुलित Mth, Kay,

etc समीर्ण m. apart व्यूह, व्यूह n,

Mth, etc m. by अन्य another अन्यचोदित mfn m. by

Soma सोमच्युत TS, MaitrS m. by the wind अनिगहा

Bear n. deeply गम्भीरवेपस् PT 10.62.5, AT 19.2.3

गम्भीरवेपस् PT 1.35.7, गम्भीरवेपस् n. from one's

usual course चलित Hariv 5669, R, etc m. hither

and thither लोहित 'sis विलोहित Mth

विचलित

Tikr

समुद्भूत, समुद्भूत

Bh, P,

Hariv m. in different directions विचरित m. in wardly

गम्भीरस्वेपस

RV 10.62.5, AV 19.2.3

m. to and fro

वीडित

TBr

m. with compassion

प्रविष्ट

BhP m. with sympathy

प्रविष्ट

BhP

m. with the

hand

हस्ता व्युत्

RV

not m. asunder

अव्यूढ

TBr 5

one who has m. on

चलित

Bh

Sūryas 3.11

violently m.

अनिभृत

Jātakam .

to be violently moved

त्विष्ट

cl 1

त्विष्टते

RV, (1)

Thatt to become m. संकुप संकुप्यति

Svet'In

to be m. चालनीय W, चालय Gol 11.4, Sch, MBh 13.

2161 — चालनीय W — नेम (इणर)

Pan 5.2.9 to be m. along प्रकषणीय KatvSr, Sch

to be m. away from one's place कक्ष्य not to be m. from

its place अविवालय MBh 15.213 .

caused to move उत्सारित — आसफालित

caused to m. quickly योदित RV 9.72.5 disposed

to m. about — संचरिष्यु Sis.

movement n गति f ————— इन्द्रजना Lalit

परिस्पन्दः MBh, Kāv, etc ————— लुलितम्

Uttarar ————— विन्यासः TPrāt, Kāv ————— प्राजः

(of the mind) रूपनितम् Prab .

coming stealthily (a particular movement on the

stage) कुटिलिका ~~Vikr~~ (Pan 4.4.18) Vikr forward m.

त्रवतनम् B, Var, Yajñ, Sch a kind of m. मैनवी

Sangit m. of the limbs and arms अङ्गनिक्षेपः obstruct-

ing the m. of the bowels वेगविरोधिन् ————— मन Sarnes

obstruction of the m. of the bowels नेगरोधः a

particular m. in dancing शब्द चालि f Saṃcit a parti

cular m. in fighting प्रसृष्टा f pl with a particular

m. of the feet रेचकः VP a snake's tortuous m.

(in wrestling) सपिगति f R a term applied to

a particular m. (said to be unlucky) in the name of

Salaka शालाकापरि ind Pan 2.1.10 . .

mover n अजः — यः only L .

anything that moves गन्तु mfn , etc one who m.

गन्तु mfn RV, etc — ध्राजः MaitrS one who

m. the feet backwards an forwards on the edge of a red-hat

sword (as a penance) रवडुारि L (v.1 रवञ्जरः)

that which m. जगत् n RV , AV, etc what m. (?) ब्राजि

f W पदन mfn W who m. पदन mfn W

(?) ब्राजि f W .

one who causes to move च्यवनः RV 8.96.4 .

moving adj I जङ्म f(आ) (Mir 5.3, 9.10)

AitUp 5.3, Mn, MBh, etc — गतिमत् MBh 13, etc

ग f(आ) only ifc — जगत् RV, AV, etc

जङ्म L — चत् f(आ) (ग पचादि)

MBh, etc — प्रचत् MBh, Kav, Susr — प्रचत्

MBh, Kav, etc — सचत् Kaus — चत्न f(आ)

Pan 3.2.148, KapS 1.129, Sch — चयवान RV 6.62.7,

10.59.1, (61.2), 115.6, (with तृषु) — चर

(ग पचादि) VPrāt, SvetUp 3.8, Mn 7.15, MBh, etc

चारिन् MBh 7.372 — चारिन् ifc MBh 14.

759, R, etc चरिष्णु (Nir 7.29 , Pan 3.2.136)

RV, SankhSr, SankhGr, MBh 12, BhP 2 — संचर

सांचारिक MBh — चरथ RV 1.58.5,

68.1, 70.2 & 1 , 72.6 — परिचर f(आ) VS,

AV — चराचर RV 10.85.11, VS 22, SBr

पादचारिन् BhP, Jatakam — सर (ifc f इ)

Pan 3.2.18 — सरक L — सरण GonBr

यामिन् (mostly ifc) MBh, Kav, etc — यत्

RV, etc या (ifc) यात् (prob)

यत्नुन RV 5.44.8 ययु VS यु RV 1.

74.7, 10.176.3 , (8.18.13 ?) युत् ifc

यवन RV 2.12.4 .

II अचिष्टु VS अरवत् m RV 2.68.7

(sāy), गमनवत् अस्तब्ध R 3.79.22

अस्थावर इङ्ग इवत् (sāy)

उल्लसित (the head) एजत्क BhP 9.6.42

एव TBr 3, Un क्रियाभुक्त L रेवत्

(in comp or ifc कडारादि Ganar 90) Vikr, Pagh _____

गृह (only ifc) सि 9.55 _____ चोपन Pan 3.2

148 , Kas _____ अस Mth 12 f, Jain _____ धजिम

RV _____ निस्त L ' _____ ' (a bird) पतेर:

Un 1.59 _____ पेस्वर (Pan 3.2.175) W _____

वयुन SBr _____ वतिमान _____ वतिन् IW

_____ वृत् (only i c) _____ वेलु " _____ संवाह

_____ सलसल L _____ सुतम् (ifc f अ)

_____ समक W _____ वेयन्नु PV _____

स्थान्दिन् .

not moving अचल f(आ). — अनिचलत्

Naish 4.93 — अधून्वत् Divyāv — अनेजत्

— अरपन्द Uttarar, Rājat — अरपन्दन

Susr, अरपन्दमान (v.l. for अरयन्दमान) ' — ' .

(a mountain) नगः AV, etc — निष्प्रचार MBh —

स्थावर f(आ) TS, etc .

all moving विश्वम्-इन्व f(आ) RV beginning

to move about सम्प्रगृह्णा MBh comprehending every

thing moving and motionless सचराचर In 7.29 const-

antly m. सततमाग्नि Mn 1.50 continually m. (app-

lied to the waters) यह f(इ) PV, महत् Say

disposed to move about ever m. द्विविणस n Say

(the wheel of Samsāra) चक्रचक्र Divyāv 13.267, 19

a face the eye brows of which are m. to and fro नातिश्रुता

Bhartr having m. lips लोलोष्ठ Śis having m. smoke

परिष्णु धूम PV 8.23.1 having m. things सचर

Kaus m. about परिचारिन् Bh परिसर्पिन्

MBh — पशुपासितृ (acc) MBh — भ्रम. (ifc f

आ) Rajat — वचस RV — विचत —

विचारिन् MBh, R, etc — संचत m. about

by night निशाचर R m. about in woods वनगु

RV, AV m. about unsteadily भ्रान्त MBh, Kav m. above

उपरिचर — उपरिग BhP (a ship) m.

against the wind प्रतिकूलविसर्पिन् Sarnap m. along

संसर्पत् — प्रेत्वन f (अरी) Br m. along

with tail and mouth पुच्छास्यचारिन् Susr ' m. among

(a forest conflagration) creatures भूतसंचारिन् m L

m. and fixed (as animals and plants) चर चर Mn 1.3.

Bhag 10f, E, BhP m. as (fast as) wind or thought

श्वसनमनोग VarVogay m. by itself नित्यारिज

f(आ) RV a m. cloud भूमि m (Sāy) RV 2.34.1 m.

constantly अक्षु m RV (Sāy) m. continually

नित्यगति MBh — असंस्थित AitBr, ŚBr

m. downwards प्रत्यवरोहिन् Br, Lāty m. easily

सुखंचर f(इ) M m. everywhere one wishes

सर्वकामगम MBh m. far and wide संसारिन् MBh

m. forwards अग्रेगु VS, SBr. (said of the waters)

(as the sun) तरणि PV, AV 13.2.4 & 36 m. free-

ly निःसङ्गः MBh m. from a seat प्रत्यवरोहिन् KātyŚr

m. from side to side विलोत f(आ) Kāv, Kathās, etc

m. gently आलोत m. gently along संसर्पिन् Kād m.

gracefully बहुलोक L m. hither and thither लोत

f(आ) MBh, Kāv, etc विभ्रमिन् Chandom

नियवस्थ Das लडित Jatak लस,

वासक L, वासनम् MBh — सरसर L —

सरसर L m. in गामिन् ifc (Pan 2.1.24 ,

Vartt a) Mn 3.10, MBh, etc — संचारिन् (loc

or comp) Kāv, Pajāt, Kathās, Inscr m. in air स्वर्ग

MBh 12257 m. in any peculiar manner गामिन् — ifc (Pan

2.1.24 , Vartt a) Mn 1.1, MBh, etc ' m. in both '

उभयचर

(living in water, on land or in the air , amphibious) f

(night and day) उभयचारिन् VarBrS m. in darkness

कृष्णपूत RV 1.140.3 ' m. in different ways ' (the

(a planet , etc) खेडटः ' m. in the sky ' (a pla-

net) गगनगः VarBr 2.1 , Sch, गगनसद Gol ' _____

(a planet) गगनश्रमणः VarBr, Sch ' _____ ' (a planet)

गगनाधिनसिन् m VarBr 6.12 , Sch _____ (as a planet

) दिविचर AV 19.9.7, दिविचारिन् MBh, Hariv, R

_____ (moon) गगनविहारिन् Hit 1.2.15 , Sch m. in the

southern course (the sun) दक्षिणावर्त MBh 6.5671

m. in the wind वातायन MBh m. in various ways पुराण

AV m. in water अम्बुचर _____ (as a fish etc)

अम्बुचारिन् In 12.57 — उदके चर ṭsvr, ṣṣr

' (a fish , etc) नीरचर. Bham m. in yellow

(Soma, said of the Soma-stones) हरिद्रु RV ' m. iss

beak' (the Greek partridge) चतचञ्चु m L ' m.

light ' (a fire fly) ज्योतिरिङ्गः, ज्योतिरिङ्गः L,

ज्योतिर्वज्रम् L ' (a fire fly) ज्योतिर्वाजिन

m L m. lightly रधुयामन् RV m. much चोचति

op 26.154 m. on गामिन् ifc (Pan 2.1.26 , Vartt 1)

In 3.10, sh, etc — भेज् f(आ) RV ' m. on

both ' (living in water, on land or in the air amphibious)

उभयचर m. on earth महीचर, महीचर ^{रिन्} Bh m. of

feet चालन f (आ) Gaut 8.2 m. on wards प्रवर्तन

• Kālid, Satr m. outside बहिष्कार Bh m. playfully

लीलावेक each m. playfully to and fro सुलुलित

Susr m. pleasantly to and fro सुलुलित Susr m.

quickly शीघ्रग f (आ) Bh, Hariv, R, etc, शीघ्रगति

VarYogas, शीघ्रगमन or शीघ्रगमन ( ), शीघ्रगमिन्

(R, Pañcar), शीघ्रचार Vikr — आरुण

f(आ) r 1.2.1.26 , Mn, M3h, R — आकुगामिन्

— इष iſc ' — ' (N. of a wrestler) चाचरि

m Rajat 7.1514 — रघुपत्वन RV — रघुपद्

RV, AV ' — ' (N. of Vayu , the god of wind) लघुगः

L — लघुपरिक्रम Kam, त्वरितगति Conn —

शीघ्रपानिन् Kam — शीघ्रसंचारिन् R — शीघ्र

VS m. rapidly शीघ्रमान Kam, शीघ्रमामिन् R,

शीघ्रतड्घन Ghat, शीघ्रवाहिन् R — शीघ्रजव

R m. repeatedly चाचरि Vop 26.154 m. restlessly

अदिन Nir 6.33 m. restlessly to and fro तरङ्गित

Mh 6, R 2.4, Kathās , Git 5.19 ----- तरङ्गित (g

तारकादि) Mh 6.3851, Mālatim , Śantis , Kathās,

Prasannar, etc m. round परित Mh ----- परिवर्तिन्

Mh, Kav, etc ----- पञ्चपासितृ (acc) Mh m. simul-

taneously समक N m. slowly सर्पितृ (ifc) SBr,

Hariv, Nir ----- शनैश्चर Bhartr ----- चङ्क्रमन्

M m. slowly to and fro आवञ्चन् Prasannar m. swi-

ftly खञ्चन्, खञ्च RV m. the eyebrows playfyll'y

वलिगलभू lavyāḥ 'n. the hips' (a libidinous woman)

जधनचपत्ता VarBrS 104.3, 1.4.11 m. the limbs

विचेष्टित L n. the neck गतचोपक Kaś on Pan 2.1.

32 f 3.3.113 m. through the air व्योमग, व्योमगामिन

Kathās, व्योमचारिण VarBrS, Kathās m. to a distance

दूरंमविष्णु, दूरभायुकं Vop m. to and fro प्रेक्षेत

Year — प्रोक्षेत Nalac — दूजयिमान् W

— दूज f(उत्तर) MBh 8.4712, BhP 7.2, Gaurap —

विनिवृजित MBh 8.4665 — चलाचल RV 1.164.48,

P 5.42.11, Nit

परिपूव

SankhBr

पारिपूव

f(आ)

विलेख

f(आ)

Kāv, Kathās, etc

लेख

f(अन्ता)

तरक

f(आ) Mh,

etc

कृतावृत्ति

Bear

च L

चपक f(आ) Mh, etc

चपक f(आ)

(anas शौण्डादि, शौण्डादि & विरपद्यादि Mh, etc

पारिपूव

Mh, Kāv, etc

also

परिवृत्तक

&

शक्यमादि

प्रकम्पिन्

MarkP

लसिन्

Mh

वलिगत

Kāvya, BHP

विलसित

BHP

विताराक f(इका) MBh ——— वितारिण

MBh ——— वितोडिन् Pracand ——— संविम

BhP m. together समङ्ग W m. towards प्रेङ्गण (ifc)

Bhatt ——— उगमिन् ifc (Pan 2.1.24 Vartt 1) Mn

3.10, MBh, etc ' m. tube ' (an artery, etc) रीवात्तवात्

f R m. up and down समुद्ग W m. upwards

उद्गमनन्त Vedāntas ——— उत्सर्पिन् Pañh 16.62

— अङ्गिन् PV, अङ्गीपिन् PV 4.26.6 m. well

along सुप्रनावन् PV m. with noise (?) अरणिप्रा

PV 10.100 m. with wings पक्षि ' not m. a bit '

(firm, steady) अचंचल L not m. about निःसंसार

Pājat _____ (said of a Prāṇa) असंसार SBr 14

not m. from असंसार (abl) Sak _____ प्राणः

(ifc [f अ]) Naish ' self- m. ' (wind air)

स्वल्पमनः L slowly m. मन्यविचेष्टित (अ) Susr.

~~striving forwards~~

striving to move forwards (said of Agni) प्रेतिषाति

PV .

causing to move चययन

PV 21.3, 6.8.10, AV

7.116.1 ——— प्रकषिन् Hariv not causing to m.

अरेपन्दमात् अस्वस्व causing to m. to and fro विधुनन्

f(इ) Naish विधुनन्म L .

not being moved आनिदुयमानः SBr .

wishing to move यिमासु .

moving n I गमनम् Pagh, Megh, etc (ifc f आ)

गति f RV 5.64.3, TS, etc चरितम्

AV 3.15.4, 9.1.3, Gobh 3, Susr चरितः Hariv

11547 चरितः प्रस्थानम् MBh, Kāv, etc .

II (the act of) अं नम् L अजानम्

अंजानम् L अशस् TBr 1.4.8.2

काथनम् Sarvad क्षि f L चट्टना

Pan 3.3.107, Vārtt 1, चट्टना (?) चट्टः L

अं हस् n RV 6.12.2 द्रविणस् n Say

पति f L — भेषजम् — वानम् —

वेष्टितम् — स्कन्दनम् .

not moving अयानम् L — (used in execrations)

अप्रयाजि f Pan 8.4.29 , Kās .

the act of moving about वतनम् (trans and intrans)

) ir, KātyŚr, BhP, Car, etc the act of m. forward वतनम्

(trans and intrans) Mir, KātyŚr, BhP, Car, etc, वतना

Harav the act of m. hither and thither वनीवाहनम् ŚBr,

ŚrS the act of m. on आधि वरणम् the act of m. over

अधिवरणम् the act of m. quickly रघुस्यदः Pat on Pan

§.2.18 the act of m. to and fro अतनम् Prasannar

the act of m. upwards उदमणम् Comm on Sak 263.1 any-

thing m. अतनम् n RV, AV incessantly m. (as the wind

आपति m 5.5 (Comm) instrutment of m. गात्रम्

RV, AV, etc (ifc आ [Mth 9, Pancat 2.4. $\frac{3}{4}$] or इ (Fricch

1.21, Sak, Kum, etc) loss of the faculty of m. क्षतसर्पणम्

Susr m. about परिसरणम् , परिसर्गः Pan 3.3.101,

Pat सरा Gal निक्षेपः Mth. Kāv, etc

निवर्तः Near संहृतम् सेनावनम्

Kāv, Dhātup सम्प्रवर्तिनम् Vam ' m. about at

night (a guard of the loomens apartments) रात्रिदिवसः

L ' m. according to time ' (a dancer, actor) लभारम्भः

व्यावृत्तः L m. action (of the wind) व्यावृत्तम्

BhP 3.26.37 , m. against मानम् (acc with प्रति) In,

MBh, etc m. along अनुप्रसृ intens Part अनुप्रसृष्टाणि

(acc) PV 5.44.2 m. along सम्प्रसृष्टाणि Sankh'r

(of clouds) सेनावनम् Malatim m. any limb वेदितम्

In, Susr, VarBrS ————— चैव्य (Pan 2.3.12) In 7f, Vājñ,

MBh, etc (ifc Pāṇ 2.43) m. as wind वातावनम् L m. at

the same time सुमनम् f(आ) SBr 3.8.3.17, 18 m. a

piece in a game नमनम् L m. (a man in a game)

नमनम् L m. away अपमानम् BhP ————— उच्चलनम्

L ————— अवसारणम् L m. backwards प्रतिसेचरः

Susr ' m. down ' (shoot or root sent down by a branch

[of the Indian fig tree]) अवरोधः m. from विनलनम्

m. from one place to another सरणम् anBrS m. on

wards प्रवृत्ति f Gr'Sr, MBh, Śaśr ' m. rapidly ' (an ich-

neumon, an arrow) अङ्गुष्ठः (व अङ्गुष्ठ or अङ्गुष्ठ) m. round

परिक्लान्ति f BhP — भ्रान्ति f (ifc) Patnāv

अभिविहारः ĀsvSr — परिहरणम् SrS m. round in

a circle काननम् (ifc f आ) Vāv, Gāh, Pājat the m.

quickly आशूयतित्वम् Nyāyas ' — ' (a servant,

etc) अरति n RV (in ritual) m. softly etc सपेणम्

Gr'SrS ' m. speedily ' (gallop) क्षिपयति f RV 4.40.4

m. the arm बाहुनिक्षेपः MBh, Kathās m. the feet पादोत्सर्गः

MM m. the limbs वि चेष्टनम् Sch — चेष्टम् Mn 3.63

the m. the tongue to and fro ललनम् WarkP m. to

मानम् (loc or comp) Mn, etc m. to and fro

परिभ्रमणम् Prasang — भ्रान्तम् Kāv, Pāncat,

Susr, भ्रान्ति f Kāv, Kam — विभ्रमः (ifc f आ-)

Kāv, VarBrS, Pājat — दूर्जनम् Naish 5.126, Cīt 9.11,

दूर्जिना Tāh 3.151 — दूर्जि f Mn 4.52.

Sch — आस्फोटः, आस्फोटा L, आस्फोटनम् R, Mak

श्लेषः Monb 47 — रेवतनम् W, रेवतना

Padyasmgr 16

लरङ्गः

Hariv 4289, Gīt 12.20

लरङ्गः तम्

Gīt 3.13

धृति

m. Vop

परिक्षेपः

Hariv

परिवर्तः

Prasanner

परिवर्तनम्

(trans and intrans) Kāv, Susr, Bhṛ, /

m. to and fro in a place परिवृत्ति f. to m. to

and fro विक्षेपः h, Kāv, etc, विक्षेपणम् Kuval Susr

विचक्षणम्

Balar, Susr

विनयनम्

Vas

विवर्तनम्

m 12.75

विहरणम्

h

व्यासनम्

pān 3.1.20 , Vārtā 3

व्यासो लनम्

Venīs — सम्परिन्तः Dharmasarm m. up and down

रोधानरोधः Kauś m. upon यानम् (instr or comp)

in, etc m. upwards रोधः a particular mode of m.

नो ५.११ L .
रव

causing to move चालनम् 5.2551, 16.257, P

7.16.26, Cusr, Fancat, Bhartr — आस्फात्तेः the act

of causing to m. उत्सारणम् P, उत्सारणं Mudrār caus-

ing to m. away (a car) संसारणम् KātyŚr so as to

m. चालनपदम् ind M .

always moving about परिचरन् man 'Th ' moving

hood m. space गालुमत man Grm .

the collective body of moving beings असम् 'Th

12f, Jain .

now vb वे cl 2 दाति (PV) द्याति (AV) १३२, etc

निहन् निहन्ति L (corn) परिच्छिद्

Karand .

to mow down प्राचि प्राचिनोति , प्राचिनुते

h to n. वप cl 1 वपति, वपते RV 6.6.4 .

mowed adj दात Pan 7.4.45, Sch _____ दिन PV 6.17.

10 .

to be mown चवनीय Bhatt, Sch .

mower n दातृ n (with acc) PV 5.7.7 _____

चवनीय तृ m Kull on Mn 7.110 .

mowing n दातृ n (with acc) 5.7.7 .

mowing (the act of) n लवनम् KātyŚr _____

अभिलेखः Paṇ 3.3.28 _____ लवः Daś, Naḥod .

' Mr ' (attached to names as a mark of respect) जी

m W जी. .

the constellation Mira-sis चान्द्रमसम् I. the

Nakshatra M. मृगशीर्षम् TS, Br, Bhr एतद्वम्

VarBrS .

much adj 1 I बहु f(जी. उ) RV (rarely in Mand

1.9) , AV, etc बहुत f(आ) RV, etc

सुबहु ind Bhr बहुतराम ind Caur

बहुगुण Bhr, R बहुतिथ Bhr Kav, Pur

प्रभूत SBr, etc भूरि RV, etc

भूरि RV, etc भूरी ind RV, etc

प्रचुर f(आ) पुष्कल f(आ) Bhr, Kav, etc

उरु f(जी) आ, AV, Bhr, Kav, etc पुरु f(पूर्वी)

RV, etc पुरुह, पुरुहु L .

1 II अदर — अनन्त — अनेक —

अमन्द Rajat, etc — अनेक — उच्छ्वसित

L — उत्कट — उत्कर्ष L — उत्कृष्ट

Mn, MBh, Pañcat, etc — उद्भूत L — उद्गाढ

Prab, Sāh, Bhartr, etc — उत्पन्न MS 3, MBh, BhP,

Susr, etc — उर्व PV — कतिचिद् — तमाम्

Maish 8 — प्रकृष्य — प्रगाढ MBh —

प्रावृष्य L — भूयस् — महिमा MBh

— वृन्द W — समतिरिक्त W — समृद्ध

Patnav — सृष्ट L — स्फारः, स्फारम्^L —

स्फार L — स्फारित MBh, R, etc .

not much अभृश .

as much मात्र f(आ and इ) (ifc) the

becoming m. भूयस्त्वम् GrSrS, Gaut, Susr being m.

भूयस्त्वम् GrSrS, Gaut, Susr containing m. कियेधा

RV 1.61.6 and 12 (Nir 6.20) (a cow) giving m. milk

बहुदुग्धा L (also बहुदुग्धवती Heat) doing m.

भूरिकमन् R, TBr — प्रकर f(इ) W

eating m. महाशन f(आ) Har, MBh, Suar, etc ' having

m. bark : (Betula Bhojpatra) बहुलकः, बहुलक्य m

L having m. ghee प्राज्य having m. hair केशव

(Pan 5.2.109) A 6.6.23, SBr, KatyBr having m. knowledge

परिशानिन् Kathās how m. more कथं नु, किमु, कुतः

ind in as m. as यद् RV, etc made m. बहुलिकृत MBh

Hariv, Pur made m. of बहुलिकृत Trab m. afflicted

परिदीन m. alarmed परित्रस्त Hariv, B, etc

m. burnt उत्पलनाप Yum m. confused परिभ्याकुल

m. dejected परिहीन m. depressed परिनिम्न Susr

m. desired सुसमीहित śalatīm m. disordered परिव्याकुल

m. excited परिकुपित MBh m. frequented बहुसंस्थित

Kn S.371 m. gratified परिप्रीति MBh m. hurt

परिविक्षत MBh m. knowing बहुविद् TBr, ChUp,

बहुविद्य Kāv I बहुविद्यता m. more सुभूयस् SBr

' m. perforated ' (P. of a partic medicinal root)

बहुरन्ध्रिका L m. practised बहुलिकृत Prab m.

sandal प्रचुरचन्दनम् Ritus m. shining सुवर्णक ५

87 one who complains of having m. to do बहुकरणीय,

बहुकरणीय L so m. लावन्मात्र f(इ) (Pan

5.2.37 , Vartt 1) SBr 5, Hariv 120A , BhP 4 इवत्

RV speaking m. आडम्बरः Kathās , Sāh, etc surrounding

m. कियेधा RV 1.61.6 and 12 (Nir 6 .20) very m.

अतिबहु सुबहु f(वी) Mn, Bbh, etc

बहुतरकं Pat सम्बहुत Lalit , Jatakam

सुभृश Bbh, BhP पुनतम RV.

too m. ऊनातिरिक्त BS very m. रमेष्ट Pan

6.4.157 .

much 2 I बहु ind RV, etc बहुशः ind

RS, etc बहुतिथम् ind ITh बहुधा

ind RV, etc सु ind RV, etc प्र ind as

pref in to adj बलवत् ind SBr, etc

उक्त ind उक्तज L, उक्तजाति n Hariv,

Pur .

2 II उद्येः ind RV, AV 4.1.3, SBr, Kum, Pāncat, etc

उद्गम ind L गम ind ITh, etc

हुढम् ind MBh, Kāv, BhP, etc प्रगुढम् ind

Kāv, Susr प्रबलम् ind SBr बृहत्

ind RV महि ind RV, AV, VS, SankhSr .

not much माति .

by much बहुतः ind from m. बहुतः ind m.

less कुतश्च ind ChUp, MundUp, MBh, etc m. more किमपि

Sak, Megh, etc not too m. मातिमात्रम् ind Mudr so m.

the more अथापि ind very m. धोरम् ind गु १

निर्भरम् ind Kathos, Wit सुबहुधा

ind Heat, सुबहुः ind MBh, MarkP — अतितराम्

ind (^{or} ~~comp~~ of अति) — नितान्त ibc नितान्तम्

ind Kav, etc too m. बहुतरम् ind Vet, Saddh very m.

बहुतरम् ind Vet, Saddh — सुबहु ind BhP

— भूयिष्ठम् ind Panch — परमम् ind MBh,

Kav, etc too m. अधिकम् ind to make m. of anything

अथपि Naish .

much-bearing adj बहुल .

much-enduring adj महासह .

' much-giving ' adj बहुद ' — ' बहुदायिन्

ChUp, बहुदान SBr — भूरिदावा, भूरिदावत्तर,

भूरिवचन f (भूरिदावरी) RV ' — ' (lib-

eral, etc) भूरिद BhP, भूरिदा B, TBr .

muchness n बहुत्वम् Bbh, Kāv, etc — बहुता

Vet — बहुलता Susr, बहुलत्वम् Bbh, etc —

अनेकता, अनेकत्वम् — बहिमन् m Pan

'much-talking^g' (talkativ, etc) अ. ३. १३. १५ म. १५

1- .
Sarn^g .

mucilaginousness n पै. १३. १५ म. १५

Mucuna pruri tus कपिकच्छु f VarBrS,

कपिकच्छुरा L — कपिकच्छु m — गुप्ता

Susr 4.26.33, 6.46.21 — जटा L Susr 5 f, जटा

L — प्रातृभायजी Bhpr — रवयेगुप्ता Car

कण्डूरा, कण्डूकारी L — कण्डूरा L

कपिप्रभा L — कपिरोमफला L, कपिरोम-

लता, कपिरोमफला — कुण्डली, कपिकच्छु L

कुलक्षया L — केदारोमा Gal

गुरु m L — चण्डा (" बह्वाद ") L

जाडु.ली L — तीक्ष्ण — दुरभिग्रहा

दुःस्पर्श — प्रावृषेया L — वदरी

L — महाहूरवा-L — रोमवल्ली, रोमातु m L

वनशूकरी L — विषधर्मा L —

वृषभी L — वृषा L — शिम्बी L

— शूकाशिम्वी, शूकाशिम्वि f शूकाशिम्विका,

शूकाशिम्वी L — शूका, शूकपिण्डी, शूकपिण्डि

f , शूकवती L — सद्यःशोथा L —

सुगुप्ता L — सुतप्ता L — स्वगुप्ता L

the plant *Mucuna pruriens* hook

31-4-23 81

Susr

a variety of .

21-4-23 Bhpr .

mucus n श्लेष्मन् m SBr, Yājñ, Suśr, MPh, etc

श्लेष्मणिका (v.l. श्लेष्माणिका) īnast

रेचनम् Gal — शुक्लः — स्वेदनम् Gal.

abounding with mucus श्लेष्मत् m (आ) n Suśr, Gar,

etc caused by m. (sci. of a disease) श्लेष्मकृत m

VarBr^o a collection of m. संघातः (rarely संघातम्)

ifo f (आ) L discharging m. श्लेष्मत्यागः VarBr^o —

श्लेष्मत् (with घ्राणि) 'having m.' (the nose)

श्लेष्माणिन् m L, श्लेष्माणिनी m. and feces श्लेष्मकुरी षम्

Sh n. and tears हृदये ज्वालि n Vāñ, Pañcat the m. of

nose शिङ्गणम् L, शिङ्गण the m. of glans penis

पुष्पिका L the m. of the nose शिङ्गणकः,

शिङ्गणकम् L — शिङ्गणिका, सिङ्गणिका —

शिङ्गणः L, शिङ्गणम्, शिङ्गणा — सिंहणम्

L, सिंहणकः, सिङ्गणकः Kātyār, Nivā, Sch, सिङ्गणिका

Pañcat — सिङ्गणकः Kātyār, Sch — स्नीहन

m स्नीहा Br — स्नूहन m Apār the m. of

the tongue पुष्पिका Gal the m. of the urethra पुष्पिका

L m. running from the nose पात्रधीरः (?) (only)

passing m. urine लालामेहः Same a receptacle of m.

इलेष्मागारम् Bhartr .

and n पङ्कः, पङ्कम् (- अध्यादि) Surarn, In,

Wh, etc कदम्; Wh, Yajn, Barh, etc

कदः L कदः L चिरवत्तुः (

पुष्पोदरादि Ganar 149 , Sch) L Sch इचिकितः

L जम्बः In , Sch, जम्बालः, जम्बालम्

L Pancat 1.13.⁰/₁ , Kād, Bālar, Rājat, Pārsvan

जलकलकः L दलाम्यः L द्रापः L

नीवरः परिक्षा L पललम् L

पलितम् L शदः L शुष्काप

mfn SBr संलेपः Heat .

covered with mud कादिम mf(इ) n P 5.27.16,

Pan 4.2.2, Kās कादिम mfn Susr deep m. चुल्लकः

L dwelling in m. पङ्कशय mfn Susr filled with m.

कादिम mf(इ) n P 5.27.16, Pan 4.2.2, Kās free from m.

जिष्णुः mf(आ) n 11th, R full of m. पङ्कमय mf(ई)

n 11th 1000 m. सुपङ्कः, सुपङ्कम् (?) Sprincar ' or wing

in m. ' पङ्कज having m. सज्जबाल mf(ई) a heap

of filth and m. कुपङ्कः made of m. कादिम mf(ई) n

R 5.27.16, Pāṇ 4.2.2 , Kās the m. of a drying pool सूदः

IV (Naish 3.25) Br, Kāṭh the nature of m. पङ्कता

Sis, पङ्कभावः each the property of m. पङ्कता Sis,

पङ्कभावः each resting in m. पङ्कशाय mf(ई)

' mud-born ' (a species of lotus) पङ्कजम्

(ifc f आ) Mh, Kav, etc (in Kathas once अयम्)

पङ्कजम् n L, पङ्कजातम् ' _____ ' (a species of

lotus) पङ्कजम् n पङ्कजम् L ' _____ '

(a species of lotus) पङ्कजम् L, पङ्कजम् n Prasann,

पङ्कजम् Dhūrtas, BhP .

' mud-destroyer ' (strychnos Potatorum) पड. चिह्न _क

m Palav .

muddiness n पड. ता _क 'Sis, पड. श्रावः _क Rash .

' mud-dweller ' (a crab) पङ्कवासः L .

muddy adj पङ्कितम् 10th, पङ्कित (आ) 10th,

Hariv _____ पङ्कवत् Hariv, R _____ पङ्कमय f(ई)

MW _____ पङ्कभारक _____ कादम f(ई) R 5.27.16,

Pan 4.2.2 , Kas _____ कादमिक f(ई) Pan 4.2.2

Vartt) Kas _____ कादमित Kathās, Malatīm _____

वेङ्कट (अ) in, Susr, Kathas , etc अप्रसन्ना

' (a river) जम्बालिनी L सजम्बाल

I .

made muddy (as water) आकृतित R 3.22.18 .

to make muddy पङ्कय Nom पङ्कयति Nir 11.19 .

mudless adj3743.
ah

Kir .

~~a kind of Mudra~~~~Hathapr 3.6~~ .' mud-shell ' (the stair case shell) 4 5. 32 Fch
ahf l .

' having mud-smeared limbs ' (N. of a being attend-

ing on Skanda) पञ्चदिग्धाङ्गः ।

muffled adj अनुकुलः । प्रतिबोधितम्

Vait .

Muhammadan n यवनः .

a Muhammadan woman यवनी .

an auspicious Muhūrta क्षयावीर्यम् VarYogay the

eightM. (an eligible time for the performance of sacri-

fices to the Manes) कुतपः With 13.6041, Matsya

the eighthM. of the day कुतपः, कुतपम् L, कुतपः

the fifth M. सुधाभवन्तम् W the 9th M. of the day

रोहिणम् L $\frac{1}{100}$ part of a M. द्वांसि m SanthSr

a particular M. वाडवम् cat ——— भगम् cat.

during four Muhurtas चतुर्मुहूर्तम् ind Gaut 16.44 .

mulbery n टङ्गानम्: L .

the mulbery-tree वृत्तः Bhpr 5, वृत्तम् L ———

ब्रह्मोम्: L ——— ब्रह्मनिष्ठः L ——— ब्रह्मबीजः

L ——— ब्रह्मभागः L ——— ब्रह्मस्थानः L ———

ब्रह्मगेष्टः L ——— सुरापम् L the Indian n.

tree यूषः L, यूषन् PV, VS, TS, यूस् (only nom sg)

यूः) TS पाहातः L a kind of m. tree लूदः

L यूषः L the m. tree (Ficus indica) कम्बुकः

L, अहिदाक

mulct of all possessions सविस्वदण्ड मन्

the highest of the three fixed mulcts (a fine of

1000 or of 80000 panas, capital punishment, branding,

banishment, confiscation, mutilation and death)

उत्तमसाहसम्

mule n अश्वतरः AV 4.4.8, SBr, etc _____

प्रखरः L _____ खरः L _____ अतिभारगः

_____ अश्वगः _____ गोवर्णः L _____ द्विजातीय

L _____ निघृण्वः L _____ भारगः L _____

मयः L _____ मिश्रजः L _____ मिश्रशब्दः

L — वेगसरः L — वेसरः (वेशर)

VarBr3, 'is — सकृद्भः L — संकराश्वः

L .

a car drawn by a she mule अश्वतरीरथः

AitBr, Ch p, VatySr a female m. वेगसरी Kathas —

वेसरी Divyā the offspring of a m. and a mare मूकः

L a she m. अश्वतरी AV 8.8.22, MBh, etc .

' having white mules ' (N. of a teacher) श्वेताश्वतरः

śvetip a kind of light carriage drawn by 2 m. द्विवेसरा L

Pudendum muliebre. अधरम्, 1. — अधस्

अधोऽङ्गम् — अधोक्षरम् —

अधोवशः .

multifarious adj बहुगुणम्, 2. — बहुशिरः

f(आ) . 7r — बहुकल्पः 7h .

multifariousness n आभोगः Bhartr .

multiform adj बहुरूप f(आ) — बहुमूर्ति

— बहुरूपक f(इका) Bh, बहुरूपिण hp —

मानारूप AV, Br, In, etc — अनेकरूप f(आ)

— नैकरूप f(आ) R — विरूप f(आ)

Br, Bh, Br, Kaus — वैध्वरूप cusr वैध्वरूप

Hariv — पुरु रूप f(आ) RV — उद्यावच

— अनेकाकार — चित्रविचित्र W — नानाविध

in, etc — पुरुपेश, पुरुपेशस RV —

पुरुवर्षस RV — बहुविधाकार P .

multiform like a snake अहिमास RV .

multiplicand adj गुण्य Āryabh 2.23. Sch,

गुण्यत्वम् — गुणनीयम्

multiplication n गुणनम् — गुणत्वम्

गुणता W — हननम् Āryabh, Sch (in arithm

) — हति Ār ab', Sch — हतम्

(in arithm) अभिहतिः ३ — वधः Ganit

— वगणा VarBr' — (in arithm) पूरणम्

(in arithm) अभ्यासः L — क्षेदः Ganit

प्रत्युत्पन्नम् Col — विश्रुति f Kāv, Kathās,

etc .

(in arithm) assimilation consisting in multipli-

cation प्रत्युत्पन्नजाति f Col the continued m. of 4

or more like quantities लङ्घनः (?) m. of anything

by six साङ्ख्यम् m. of two numbers together संवर्गः

Aryabh needless m. of causes गौरवम् Sarvad 2.111

KapS 1. , Sch oblique m. तिर्यग्गुणनम् — वज्रवधः

Col a particular mode of n. तत्स्थः (in arithm)

produced by n. प्रत्युत्पन्न Col relating to n. गौण

mf(इ) n W zigzag m. वज्राभासः Bijag .

multiplicity n बहुता Vet — बहुता

Susr, बहुत्वम् Vbh, etc — वैखर्यम् SamkhYak.

multiplicity of form वैखर्यम् Vbh, VarkP, Br/r'n.

Sch .

multiplied adj गुणित (with inst f or in comp)

MBh 3.7030 , Vikr 3.22, VarBrS 53, Pañcat _____

संगुणीकृत Col (in arithm) _____ हत Āryabh

_____ (in arithm) अभिहत _____ आहेत VarBrS

_____ (by) द्व (आ) ifc VarBrS 51.39 , Sūryas

_____ विनिष्ठा Ganit _____ पूरित W _____ अभ्यस्त

Vir, Sūryas _____ क्षुण्ण Sūryas _____ पिण्डित I

_____ प्रत्युत्पन्ना Col _____ व्यस्त Prab, Vāyvad .

not multiplied अभाहत .

indefinitely multiplied अपरिमितविधा ⁴SBr m.

a hundred times शतगुणीभूत Kathās m. by nine

नवगुणित L m. by 9 नवगुणित L m. by 71

एकसप्ततिगुण Mn 1.79 m. by ten दशगुणित

Balar 9.53 m. with संगुण (comp) VarBr9, Gañi

निष्प 1(आ) (after a numeral) Sūryas

seven m. by seven सप्तसप्तकम् two m. by seven, four-

teen द्विसप्तनः pl ¹SamatUp, द्विसप्तसंख्याक ¹āncad

two m. by six, twelve द्विषष्ठ pl ¹ab7 .

to be multiplied गुण्य Āryabh 2.23, Sch गुण्यत्वम्

गुणीनीय VarBr 24.11, Sch — गुणीतव्य

संवर्ग्य VarBrS .

multiplier (in arith) n गुणकः VarBr 8.4

— (in math) गुणकारः Āryabh 2.23, VarBr 8.4, Sch

— (in alr) गुण ifc (f आ) — (in arith)

दूरकः — कुंडकः, कुट्ट — (in arith)

प्रकृति f col — (in arith) प्रवृत्ति f W.

(in alg) constant multiplier स्थिर गुणकः

(math) a n. admitting of no further reduction. दुह्युक्तः

(math) a n. admitting of no further simplification

दुह्युक्तः (math) a n. such that a given dividend^d

being multiplied by it and a given quantity added to the

product, the sum may be measured by a given divisor उक्तः

(math) a n. such that a given dividend being multiplied

by it and a given quantity subtracted from the product,

the difference may be measured by a given divisor उक्तः

that chapter of arithmetic (treated by Brahmagupta)

which treats of n. called Kuttaka

कुट्टक व्यवहारः ,

कुट्टकाध्यायः.

multiply vb गुणय Nom गुणयति VarBr 8.20

संगुणय Nom संगुणयति Sūryas (in

arithm) निहन् निहन्ति Tryabh, Com बहुधा कृ

अभ्यस (rarely) अभ्यस्यति

Sūryas , etc उदीर- caus उदीरयति Sūryas , etc

etc

कुट् cl 10 कुट् यति (Dhātup 32.23)

प्रचि

pass

प्रचीयते

Pkr, Kāv

स्फारीभू

स्फारीभवति

Mricch , Pañcat

(esp. the Soma by

placing in it in a greater number of vessels) प्रभू

caus

प्रभावयति

Br .

to multiply by 2 द्विगुणय Don द्विगुणयति Sch.to be multiplied a hundred times

शतगुणीभू

शतगुणीभवति

Pkr, Kād .

multiplying adj ग्रहण (इका) Heat .

multiplying n बहुलीकरणम् — परिबन्धनम्

MBh, Kam .

(math) a mode of multiplying (in which the multi-

plicand is placed in a peculiar manner under the multiplier

कपाटसन्धि

m .

multitude n I समूहः (ifc f आ) AV, etc

समूहकः ĀpŚr, Pañcar — समुदायः Prāt, Kāv,

Pāncat — समुदयः (rarely समुदयम्) MaitrĪn,

MBh, etc — पुञ्जः (mostly ifc f आ) MBh, Kāv,

etc — सम्पुञ्जः Subh — संघः MBh, Kāv,

etc — संघातः (rarely संघातम् ifc f आ) TS,

MBh, etc — मण्डलम् (rarely मण्डलः अथर्वादि)

and f इ ङ गौरादि) Yājñ, MBh, Kāv, etc — गणः

RV, AV, etc — निचयः Mn, MBh, Kāv, etc —

चयः (Pan 3.3.56 Kās , g वृषादि) MBh, Hariv, etc

समुच्चयः Kāv — प्रचयः (ifc f आ)

Pitus, Rajat, Susr — चित्ति f Prab 2.17 — चित्ता

L — वृन्दम् Maish, MBh, etc — राशि —

RV, etc — जालम् chiefly ifc MBh, etc —

जातिका Kad 4.145 — सार्थः MBh, Kāv, etc —

(of quad- rupes , birds, insects, etc or of inanimate

objects) कुलम् (ifc f आ) — कुलकम् (ifc)

MBh 1.7.11 — ग्रामः (ifc) — ग्रामः MBh 1.3.5

10, IV 4.7.5, 3Br 6.12 ——— त्रातः RV, etc ———

संत्रातः, संत्रातम् (prob) Pancar, त्रात ——— निवहः

Var, Kav, etc ——— निकरः MBh, Kav, etc .

II अग्रम् L ——— आकरः R, Susr, etc

——— आकीर्णता, आकीर्णत्वम् ——— आकुलत्वम् MBh

3.13711 ——— आरोपः BhP ——— उच्यः MBh, R,

as, Sak, Sāh, etc ——— उत्करः MBh, R, Kathās, etc

ओघः (ifc f आ) MBh, BhP, Kathās, etc ———
उत्करः

करकः, करकम् Das ——— कदम्बकम् Sak, Kir, Sis

कदम्बम् Git, Sah, etc कपालम् (कपालः)

L) L काण्डः, काण्डम् (ifc f आ or ई)

Pan 4.2.51, Kas कामः Sad-hP कूटः, कूटम्

MBh, P, BhP खण्डः, खण्डम् (२ अध्यायि) MBh,

1.30.15, etc (ifc n or n) गोत्रम् L

घनः W चक्रवाडम् L चक्रवातः,

चक्रवातम् MBh 1, Hariv 4098, VarBr3, etc

चक्रवाती MBh 9.443 चक्रिका Rajat 4.8

छाया Pancat 1.16.8, पङ्क्तिः डम्बरः

Mālatīm , Mear, Kathās 71

जटि

2 L

दाढा

L

धृषु

m I.

निकुरम्बः, निकुरम्बम्

(Mālatīm), निकुरम्बः, निकुरम्बम् (Viddh),

निकुरम्बकः, निकुरम्बकम् (Kasikh) पक्षः

(ifc f आ or ई) पटलम् (in comp) Bh,

Kāv, etc पटलिका Kāv, चरिक्करः

Bhartr, Bālar पिच्छा Car पूगः (ifc f

आ) SāṅkhBr, Mn, MBh, etc पृथग्जनाः m pl

(also पृथग्जनः) Mn, MBh, etc पट m (आ or

)n L, पटक्कम् Pājat, Kathās — प्रकरः Bh, Kav,

etc — प्रचुरता (Var) प्रचुरत्वम् (Hariv, etc)

— प्रतिव्यूहः Hariv 3605 — प्रभूतता Sis,

प्रभूतत्वम् Pāncat — प्रमुखः L — प्रसरः

(ifc f आ) Sis — प्राग्भारः Bh, Prab, etc

— प्राचुर्यम् Bādar, Pājat, Pāncat — बंदिमन्

m Pān 6.4.157 — बहुम् (once बहुः) — बहुत्वम्

Bh, Kav, etc — बाहुल्यम् Bh, Kav, etc

वीरिहः Bh, 7.39.2 — भरः (ifc f आ) Kav,

Kathas, etc — भारिका ^{'Sis'}, भार — भूमन्

m RV, etc — भूयस्त्वम् GrSrs, Gaut, Susr —

मुष्कः L — मेघः see गृहमेघः — सूयः,

सूयम् RV, etc — वंशः MBh, Kāv, etc —

वरण्डः (Un 1.128) (only L) — वरण्डकः

L — वरविनी MBh, Kāv, etc — वत्सम्

Kād — वामनः L — वारः — विपिनम्

Balar — विवर्तः L — विसरः Kāv, Kathar

विसारः Un, P, varBr, etc — व्यहः Kāv, Sat

व्रजः MBh, Kāv, etc — त्रा RV, AV —

शार्धस n RV — श्रेणि f (also m L) RV, etc,

श्रेणी Mn, MBh, etc — संश्लिष्टम्^R — संसृ

f R — संस्त्यायः Nir — संहाति f Kāv, Kathās ,

etc — संख्यातम् BhP — संख्यानम् Hcat —

संघनः Pāncat — संचयः (ifc f आ) Nir, MBh,

etc — सद्य VarBrS — संतति f MBh, Kāv, etc

संदोहः Kāv, Kathās — समयम् —

समायोगः — समाहारः MBh, Kāv, etc —

समुच्छ्रयः Karand — सम्पत्तयः Mn, MBh, etc —

सम्भरणम् RV — सम्भारः (ifc f आ) Kāv,

Pur, Sarvad — सम्भृतिः f Harav — स्कन्धः

MBh, BhP — स्तवकः L — स्तोमः Kāv, Rajat.

any multitude वरुथम् BhP — षण्डः, षण्डम् (often

written as रवण्ड) BhP — सर्गः RV, Rajat

appearing as a m. of वृन्दमय — mf(ई) n (ifc) 'is

belonging to a m. सामुदायिक mfn MW — गण्य mfn

(Pan 1.4.84) anac दिगादि — वर्गादि (ifc)

कार्यिक mf (ई) n (ifc) Buddh — पूय्य mfn

consisting of a m. of ज्ञातमय mf (ई) n (comp) ज्ञात

containing a m. of वृन्दिन mfn the forming a m.

गणत्वम् Kaus — गणता L a great m. महागणः

AV, MBh, Śāntik, Var — प्रसंघः MBh 7.8128 (v.l.

प्रवर्ष) — महाग्रामः RV a great m. of men

महाजनः (rarely महाजनाः m pl) MBh, Var,

etc a great m. of meritorious acts पुण्यकृतः Zarand

a great m. of people बहुजनः — बाहुजन्यम्

L the leader of a n. नरनयपः Ph a n. of austerities

नमोवातः W m. of cattle (esp. considered as

property) गोधनम् MBh 4.13, Hariv 3515, R 1, Kās 6.

311 n. of characteristics. लक्षणसम्पदः f lakhacch 'n

of clouds ! (the rainy season) घनाकरः L

मेघसंघातः MBh — अभ्रकूटः a n. of emotions

गजसंहतिः a n. of elephants गजता Pan 4.2.43,

Pat — हासिकम् MBh 9.28.9, Pan 4.2.47 a n. of

evils दुःखनिबहः MBh 3.2.9 a n. of female elephants

हास्तिकम् Pan 6.3.35, Vartt 2, Pat a m. of fields

क्षेत्रम् है भिन्नशायि a m. of mountains पार्वतिकम् L

the m. of objects of sense विषयग्रामः है a m. of

pains दुःखनिबहः Pan 3.9.9 a m. of people बहुजन्यम्

n L a m. of plants भूतग्रामः L a m. of lakshagas

रक्षःसभम् L a m. of goats वासिकम् a m. of

Granthas (of 32 syllables each) ग्रन्थविस्तारः Granthas, n,

Aritham a m. of horses आरथीयम् L a m. of

Kedara fields कैदारम् Comm on L - कैदारकम्,

कैदारिकम् Tan 4.2.40f, 'is 12.2, कैदारिकम् Tan 4.

4.40f 'm. of letters' (the elephant) वणिशाशि

n Prat, Introd, Sarvad a m. of lotuses पद्मपण्डम्

17th पद्मिनी 17th, Kar, etc पद्मिनीरवण्डम्

Panc a m. of men नररक्कन्धः L क्षोणी 21 a m.

of merits गुणाकरः Mark 20.20 'a m. of sages'

मुनिसंघः 21 a m. of similar animals सार्थः Pancat

a m. of similar things (animate or inanimate) वर्गः

(ifc f 31) Ketyr, Prat, etc a m. of sorrows दुःखाकरः

Bas n. of staff-bearers दाउडम् Pan 6.4.164, Sch a n.

of stars तारागुणः Hariv 2661 तारावली Kathar

73.340 a m. of strings of pearls मणिगुणविकरः Ping n.

of the ³ ~~Wish~~ ³ ~~Wish~~ ³ ~~Wish~~ निषादसङ्घः Var a n. of things forming

a class ज्ञातम् Mn 9, 174, etc a n. of thoughts

चिन्तसंहति f w a m. of troops बलौघ Sis a n. of

villages ग्रामता f pl litBr 3.4 ग्रामत्वम् a n. of

young buds दुनारकः Corr on I a n. of young women

युवतीसार्थः Ratnav standing in a n. of कूटस्थ in

comp) mfn BhP 1.11.36 .

in multitudes वरुण्यवत्. ind BhP .

multitudineous adj समवायिन W .

inflammation of the glands of the neck (commonly

called ' mumps ') सूना W .

mundane adj संसारिन् W लौक्य AV

वैषयिक f(इ) Pāncar, HPariś प्रसक्त

BhP .

attached to mundane existence संसारिन् BhP,

Veñtas, Sarva being still subject to m. existence

सांसारिक Kāraṇa circuit of m. existence संसारः

Up, In, With, etc connected with m. existence सांसारिक

Kāy, Saṃk, BhT dependent on m. existence सांसारिक

Kāy, Saṃk, BhT freed from m. existence संसारवर्जित

Garvad liable to m. existence संसारवत् Ashtāv

m. existence दृष्टधर्मः Divyav a m. period व्यवहारकालः

possessing m. existence संसारवत् 'ashtāv' the

tree of existence संसारवृक्षः Cān .

the mundane era जगदण्डम्, जगदण्डकम् Sis 9.9,

जगद्विम्बम्

Badar 2.1.32f, Sch

अण्डकोशः,

अण्डकोषः, अण्डकोषकः — विशेषः ३५ .

long mundane period of years (of which there are

four, viz 1 Kṛita or Satya, 2 Tretā, 3 vāpārā 4 Kali)

युगम्

AV, etc .

to become thousand mundane periods युगसहस्राय

Nom

युगसहस्रायते

Kad .

mongoose n सूचिरवनः L — सूचिवदनः

L.

the Bengal Mongoose नकुलः W, Bh, etc .

Muni n आप्रवाच Lash — कञ्जारः —

देवयजि m W ' निजितेन्द्रियग्रामः — शंकरि

m W .

a divine Muni कुटपः L a female M. मुनि

f (also मुनी) Un 4.122, Sch a great M. महामुनि n

amh, r, BhF, etc like a M. मौनिक mfn & अङ्गुल्यादि

M.'s daughter मुनितनया 'ak M.'s ^{garment} argument

मुनिवेषः R a M.'s son मुनिपुत्रः VF, मुनिरुतः

R a M.'s wife मुनिपत्नी R the office of a M. मौनम्

'sBr, mfn the position of a M. मौनम् 'sBr, mfn the

state of a M. मुनिता, मुनित्वम् Kav the state of

not being a M. अमौनम् 'sBr 14 the state of not keeping

the vows of a M. अमौनम् 'sBr 14 .

(grammar) produced by the 3 Munis त्रिमूनि mfn Pan

2.1.19 , Kas, Madhus .

a municipal officer

ਮਹਾਂਪਾਲਕ : .

municipality n ग्रामसंघः W.

munificence n आतिदानम् — पुरंधि f

— अहुदेयम् ConBr — मधवस्वम् RV — राधस्

n RV, AV — सत्रम् L — स्त्रूललक्षिता Kām —

स्त्रूललक्ष-यम् Mn 7.211 .

excessive munificence आतिदानम् .

munificent adj I बहुदायिन् Gh, बहुदान '33r

बहुद — बहुप्रद L — भूरिद '35r,

भूरिदा RV, TBr — भूरिदावत्, भूरिदावन्तर,

भूरिदावन् (भूरिदावरी) n RV — सुदा RV,

सुदाट Gay — सुदावन् RV — उदार f(आ

and इ [cana बहुदादि Pan 4.1.45] — वदान्य

f(आ) MBh, Kāv, etc .

II अर्धद Mn 2.109 — दाख्य L —

निःषिध्वन् f(वरी) — नैतेश RV 10.106.6

पुरंधि PV, PG, TG — मुचिर Un 1.52, Sch

यजाक् L — शिवाम — शैथिर

L — स्मृतलक्ष, स्मृतलक्ष-य Yajñ, MBh, etc .

always munificent सदायुज PV n. in gifts

विसृष्टराति nfn PV n. man दानपति n MBh, R —

दानवीरः Kathas m. (esp. said of Indra and other

gods, lent also of institutors of sacrifices who pay the

¹
priest~~and~~ and singer) मधवत्, मधवन् PV, PG, TG,

Mr, Up — (said of gods) सुदानु PV, PG —

(said of Indra) सत्पुरन्धि RV very m. वनिष्ठ

BV वनीयस् Bhv सुसनि BV (सुसनिता)

' Munja-girdled ' (N. of Vishnu or Śiva)

मुञ्जमेखलिन् m Hariv .

munja-grass मौञ्जीतृणारमः L.

carrying munja-grass मौञ्जीधर mfn 13h having

m. समुञ्ज mfn Gobh like P. मुञ्जवत् ind 13h

living on M. मौञ्ज mf(ई)n PV 1.191.3, made of M.

मौञ्ज mf(ई)n 77, etc — मुञ्जमय mf(ई)n

Kull on 1h 2.42 — मौञ्जीय mfn BhavP made of M.

and a bow string and Fleusine Indica मुञ्जाज्यावत्बज्जमय

mf(ई)n Vishn. made of M. fibres मौञ्ज mf(ई)n 77,

etc resembling M. मौञ्ज mf(ई)n PV 1.191.3 wearing

m. मौञ्जीधर mfn MBh .

' Munja-haired ' (N. of Vishnu or Siva) मुञ्जकेशः

MBh, Pāncar, मुञ्जकेशिन m. f. , मुञ्जकेशान्न .

like M. rushes मुञ्जवर्ग ind h .

' slayer of Mura ' (H. of Krishna or Vishnu)

मुरभिद् m मुरमदनः , मुररिपु m मुरवैरिन् m

मुरहन् m Kāv .

'Mura-slaying' (the discus of Vi hnu) ५२९.

murder vb वध् / also written बध् properly only

in the aor and Pres tenses, Pan 2.4.42. etc 6.4.62, but in

RV and ep. poetry also pres वधति) RV, etc .

murder n वधः RV, etc _____ पुरुषवधः

वदया _____ क्राथः L _____ क्राथ for क्राथ

mf
निर्गन्धः Gal _____ प्रनिधानम् L _____

प्राणच्छेदः _____ हन्तृ mf(त्री) (with gen acc)

absence of murder अवध्यः in 5.39 child m.

बालहत्या शिशुहत्या every kind

of m. सर्वहत्या NrisUp half a m. अर्धवैशम्य

Kum m. (committed) at night रात्रिभक्षणम् L the m.

of a Brahman ब्रह्मवधः cat, ब्रह्मवधशा

(or any crime equally heinous) ब्रह्महत्या, etc

m. of a father पितृवध्यः Paratip, पितृहत्या

the m. of a friend मित्रहत्या the m. of a mother

(with Buddhists one of the 5 unpardonable sins. Thomas

60) मातृवत् ० namat'p the n. of a woman स्त्रीहत्या

Kathās the n. of men नैरहस्यम् VC, TR resulting

from (i.e. equal to the guilt of) the n. of a hundred

Brahmans शतजाहिणदातृन् mfn ३१ .

a man who has murdered his preceptor नरकीलक०

murderer adj I द्यातक m (ई) Vet 1. $\frac{19}{20}$, इका) m

In 5.51, Wh, etc द्यातिन् m ifc In 8.89, Vajñ,

Wh, etc द्या m (आ) ifc. In 9.222, Wh, P 3

बधकः Wh, VarBrS, Rajat बधोद्यतः I.

मारक (ifc f आ) .

II आततायिन् In 8.350 seq, Wh, etc

उन्माथः L जीवान्तकः W ताडकः

Vocab 18.57 प्रमापण m (ई) ifc In Vajñ

तृकति m RV 4.41.4 शिरि m (only L).

any mean murderer भूपाहन्तु m Car a child m.

बालकिलः In 11.190 the m. of a Brahman प्रेमहन्

म(ली)हन्, etc the m. of a Guru गुरुहन् m L the m.

of a woman स्त्रीहन्तु m In 11.190 the m. of his

father's brother पितृव्यदातिन् m Ben 3.2.86, Sch a m.

of women and children स्त्रीबालदातिन् m In 6.69 .

one who murders a friend मित्रहन्, मित्रहन् Bh .

the murderess of her husband पतिदातिनी var .

murdering adj प्रभापण (ई) Pañ .

child-murdering बालहन् f(दनी) Ph m. a

master भर्तृन् MBh, भर्तृन्त्वम् n. a supporter

भर्तृन् MBh, भर्तृन्त्वम् n. a wife स्त्रीधातक vet

स्त्रीन् Mn 9.232 n. a woman स्त्रीधातक vet, स्त्रीन्

Mn 9.232 .

act of murdering a Brahman

ब्रह्महत्याकृतम्

the m. of female children बालाहत्या .

murderous adj घातिन ifc in ४.४३, घातिन, etc,

etc हिंसा, हिंसा हिंसा etc

वधोद्यत वृकाशु व्यापादक

शालेरी f(३) L सुप्तवातक

L, सुप्तघ्नः R प्राणच्छेदकर Hit प्राणघ्न

Bhatu

माराभिराम

Mas .

' murderous bird ' (an owl or a hawk) द्यातिपक्षिन्

n , द्यातिविहगु I naturally m. मारात्मक Wit of a

m, disposition हुननशील MW .

murderousness n प्रमापयितृत्वम् Bank on ChUp .

a kind of nuriate (formed by subliming a mixture
of sulphur, mercury, and common salt in closed vessels)

रसयुग्मम् a m. of soda with a portion of

sulphur and iron कृष्णलवणम् L.

rumur vb मर्मराश Non मर्मरायते Pach, Sch

कलयति

कल (rarely = कलयते) †

‡ Naish,

'sis', etc कुञ्ज cl 1 कुञ्जति Heer (कूज)

क्ष्विडे cl 1 क्ष्विडते (क्ष्वि) caus क्ष्विडयति

MBh 3.12379 जल्प cl 1 जल्पति (ep. also Ā)

SBr 11.5.1.4 _____ (as fluids) रिभ, रेभ cl 1 रेभति

(accord to Dhātup 10.22, ३ रेभते) RV _____ (s i)

of the sound of the trickling Gora) वचस्य Non वचस्येत

RV _____ मण cl 1 मणति Dhātup 12.5 .

to murmur at असूरा Non असूयति rarely

असूयते .

murmur n मर्मरः Panch निष्ठानकः MBh .

murmur (arising from the recital) of prayers

मर्मरः

(also pl) MBh, R an indistinct m.

वर्धरः

L m. libidinosum मजितम् Kav a m.

of rapture प्रणादः W .

murmured adj कलित — गुञ्जित

murmuring adj मर्मर Kālis, Kājat — मर्मरीभूत

Ragh — गुञ्जिन Balar 6.12 — झङ्कारिन् Kad

1.251, Mālatīn — नदनिमन् 11.5.33.8 — रेभ

RV .

a murmuring sound द्युधुरकः 11.5.1, द्युधुरता

Bhpr 7.40.3, द्युर्धुरिका Cusr 6.51.6, द्युर्धुरी I.

uttering a n. sound सशीत्कार Vikr with a n. sound

सशीत्कारम् ind MW .

rummuring n कलनम् — कूजाः Ith 1.

1916, p 2.59.10 — काकु — स्वेडितम्,

स्वेडितम् (अर्धचादि) Ith 1.2820, Hariv 1.223

डिपिडिभट्ट Kār, Balar, Year, etc — ध्वानम्

Prat — निहादम् Kār, Year — शण्डम्, शण्डम्

L — वाकाः m pl AV .

a low murmuring (buzzing of bees etc) इडुं तम्

Coitany — (buzzing of bees etc) इडुं ० १ २ ० Panchat,

Vikr, Kād, Bhārtr, etc, इडुं गितम् 1.97 / v.l. रंकारिन्

with loud m. परिचर्चरम् ind VP .

murrey-coloured adj अभिताम (अम) म, .

Ragh 15.49, etc .

Murva अतिरसा .

'having a golden stem' a kind of Musa केनकरम्भा

L a kind of M. केनकरम्भा L पीतरम्भा L

पीता L बहुबीजा L सुभगा

सुरभिका L सुवर्णफला L सुवर्णमोचा L

सुवर्णरम्भा L स्वर्णफला L .

Musa paradisiaca अशुमफला .

Musa paradisiaca Lin आसतच्छदा L the plant

M. paradisiaca असास L .

Musa sapientum (its soft, perishable stem is a

symbol of frailty) कदलठु, कदली, (कदला)

suar, 7, Mark — कदलठु L, कदलीका Sig 5.2

बालकदली Picch — काष्ठीरसठु L

काष्ठीला L — गुच्छदन्तिका, गुच्छफला L

— चर्मण्वति, चर्मिन् L — तृणसारा L

— द्रोणपर्णी L — नगशोणवि ९९ L —

निःसारा L — बालकप्रिया L —

भानुफला L — मञ्जिफला L — मृत्युफला,

मृत्युफली L — (prob) मोचः Susr, मोचा

Naish — मोचकः (only) — राजेष्टा

L — मोचकः (only) — मोचकः —

वनलक्ष्मी L — वारणबुसा, वारणबहुभा L —

वारबुषा, वारबृषा L — शिलीन्ध्रः L —

सारतरु, केदल, सुकुमार

सुपुष्पी (only L.) सुफला (only L.)

हस्तिविषाणी L.

'having crossing leaves' Musa sapientum तपस्वी

तन्तुविग्रहा L the plantain (M. sapientum) रम्भा

तप, तपस, etc the tree M. sapientum सुकुमारा L

a variety of the plant M. sapientum फाञ्जानक दली

Musalmam ^{९९} मीसुलुह Cat .

Muscle n मांसपेशी Thor करणम Vir

वन्धनम, वन्धनी L तासिका, तासीका

स्नसा L स्नायु f n Vir, Guér, Ma

th, etc, स्नावः L स्नावन n M, C, Fr, Vith

स्नु

स्नानी f BhP स्नायु (of which there are

said to be 500 in the human body) पेशी (गौरादि)

Yājñ, Susr .

a muscle which coils from right to left रेवटम्

the exterior muscles of an elephant's back तल्पनम्

L, तल्पनः (कपिलकादि)

18.6 — पृष्ठतल्पनम् L ' from the n. ' स्नुतः

the having the m. relaxed श्लथतल्पनम् n. titus .

muscular adj सहजवत् Jatakam

पीन f(आ) MBh, Kav, etc .

' muscular action ' निवृत्तारण .

muscularity n सहननम् , , etc .

enlured with muscularity सहननोपेत mfn MBh .

muse vb ^{११} अनुद्ये .

mushroom n I छत्ता L — छत्रः (Pan 6.4.

97) L — छत्रकः L — छत्रिका L,

छत्रकम् Shadv Br 5.6, Mn 5.49, Vāṇ 1.1.15, ११ 1.१५.

19 — अहिच्छत्रकम् Nir 5.16 — सर्पच्छत्रम् .

, सर्पच्छत्रकम् १११ — अतिछत्रः, अतिछत्रकः —

भूमिचक्रम् I .

II ऊर्वडुम् L कन्दलीकुसुमम्

करकम् I कवकम् Mn, Vajr, Heat

दिलीरु, दिलीरम् L, शिलीन्धक देशपटु n

पटु n L पटोहजम् (L)

पाकपनः L भुवः L भूमिकन्दकम्,

भूमिकन्दरम् L भूवल्लूरम् L

भूस्फोटः L माष्मिपत्रम् L वसारेहः

L (esp. one growing out of conifer) शिलीन्धकम्

D. pr

शिलीन्ध्रम्
 शिलीन्ध्रम्

eriv, Yav, etc .

~~covered with sprouting mushrooms~~

a kind of mushroom क-यकः Nigh .

covered with sprouting mushrooms शिलीन्ध्रम् mfn

Megh 11 .

music n गन्धर्व विद्याः 5.79.21, गन्धर्व विद्या

with, गन्धर्व वेदः १९ caran _____ गान्धर्व कलाः १९ pl cit 12.

20, गान्धर्व विद्या १९, २०, गान्धर्व शास्त्रम् १९ 11.5103

गान्धर्वम् १९, २०, २१, etc _____ वादिनम् १९ १९ १९

Gobh, Gaut, etc _____ वादिनम् (१९ १९) १९. १९, १९

कलता, कल्लम् _____ वाणि १९ 10.2.17

(esp. of Flute, harp etc) वाणि १९ 1.१५.10,

etc, AV 10.2.17 (here written वाणि) _____ वाणी

RV _____ शङ्खगति १९ १९ _____ सतनि १९ १९.

accompanied by music वादित्रवत् mān Kātyā

सतूर्य

mān Hariv, Har, VarTrS any m. संगीतम्

Har, Kātyā, Har beautiful m. सुवादित्रम् Hariv the

beginning of any piece of m. गृहः VarTrS 1st, VarTrS, etc

(in m.) certain Thruvala कुन्तलः (ifc आ Git

2.15) change of key in m. शुक्लान्तरगुत् ifc अ

in m. संगीतव्यापृत mān ifc (in m.) the 1st note

मधयमः Samrit (in m.) the introductory verse ध्रुवा

(in m.) the introductory verse of a song (recurring as a

kind of burthen) ध्रुवः key-note in n. अंशस्वरः a kind

of air in m. श्रवणद्वारा likr a kind of m. in

which water is used जलवाहितम् Variv 8426 making

good n. सुप्रवादित mfn Variv (in m. measured विलम्बित

mfn NPr, Nav, etc n. and dancing at feasts उच्चतालम्

L the m. of a stringed instrument तान्त्र्यम् P 1.3 n.

of Joy नन्दिद्योषः NPr, P n. played at a king's meals

नृपाभीरम् L, v.1. नृपमान n. produced with the

check गलुवायम् Gal one of the female personifications

of m. कुकुभा L (in m.) a particular instrument

निबद्धः quick time (in m.) ध्रुवत्वम् — आद्यः

(ifc fभा) L (in m.) the 7th note नि (for निबद्धा)

singing and m. गीतवादनम् Mn 2.173 skill in m.

वर्णपरिचयः Sak the third of the seven primary

notes of m. गान्धारः Mn 4.12.14, varBrS 86.40 the

third of the seven primary notes of m. (also) personified

as a son of Rag Bhairava गान्धारः variety of the

scale in m. गामाविशेषः V the Tods of m. (considered

as an appendix of the SV and ascribed to Bharata)

गान्धर्ववेदः

MBh 3.8421, Hariv, BhP 3 without m.

असंगीतकम्

ind MBh .

music-hall संगीतशाळा rich गान्धर्वशाळा

Kathas 12.31 .

music-master गन्धर्वपाध्यायः "car

वीणागणकिन् m. Br, वीणागणगिन् m. Br, Sankh'ar .

musical adj गानीय " तूर्यमय Kathas 22.

84 श्रात्रसुरव VarBrS .

any musical instrument ददरीकम् Un. Vr crane-

ing m. instruments and musicians कुतपाविन्यासः 3hr

any m. instrument coupled with the month मुखावाद्यम्

L any m. instrument with more than one tone नाना ध्वनि

m L coming from a m. instrument तीर्थ Tharmasara 6.

25 composed in m. measure (said of a song etc) स्वरबद्ध

MW (m. piece) consisting of 2 parts द्विधातु correct

in m. measure स्वरशुद्ध MW daughter of (m.) time

(a female dancer, actress) लक्ष्मिणी L the 1st note

of a m. piece गृहस्वरः a kind of m. instrument अपवाटिका

Lary — अर्धतूरः L — उत्कर्षः L —

उदानः L — उन्नतकोकिला — एकपुष्पकः

MBh 5.3350, एकपुष्कर ed Bombay, काहल Nilak

एकवर्णी L ओदुम्बरी कटम्बः

कपिनासः, कपिनासिका कपिशिणी Laty

कम्पिका कम्पा करिनासिका

कलशीमुखः L कलापूरम्, कलापूरा

L कलाहकः - कांसिका

कारशकशी Hcar कारणम् L

काराधुनी RV 1.180.8 (Say) काहका L

काहलम् L काहला Tāst 5.461

किम्पल L _____ किम्पल Lalit _____ कुब्जा

कुतपः L _____ कूर्मिका _____ कोणः L

(?) कोहलः L, कोहरः _____ क्रकपः

MBh 7.1675, 9.2676 _____ स्वरमुखिका Jain, Sch _____

गर्गरिः RV 8.69.9 _____ गलः L _____ (sort of horn)

गोमुरतः MBh 4.7.9, Bhag 1.13, R, (ife fआ) BhP,

गोमुरम L _____ गोविषाणिकः Bh 6.9 _____ चघारिका

यण्डकोलाहका L _____ झलुरी Hariv 3.52.2,

Jain, Har, (ife झलुरीक) Har _____ झलुरीक

Hariv 8450 — क्षिति L — टटरी L

तादाव्यरम् Lalit 7.73 & 298, 8.12, 13

धुन्धुरि, धुन्धुरी Dh 10.75.9 — धूमः L

नकुलः Lalit — नन्दी — पाठकः

पिञ्जरिकम् Kathas — पुटभेदः L

पेशा Dhatt — प्रियवादिका L — मधुरी L

नका Laty — वड्डि — FL — वलि

f (once m) L — कलुरी — ivyav — वल्लिका

ivyaav (prob) — वार्णीची — 5.75.4

त्रेय्या L शुक्तिपट्टः Sapt सरसः

L सर्वरसः L सर्वरासः L सारङ्गः

सुद्योषकः, सुद्योषकम् divyav a kind of m. instrum

ment covered with leather सम्भाकिन m L a kind of

m. instrument समरध्वजः L हल्लीसकः, हल्लीसकम्

(v.l. अल्लीषक) Hariv (played by means of mst-

r) जववायम् 8146, 8427 and 8431 क

(a sort of gong or plate of bell-metal struck with a st-

stick or rod) कार-शम L (sort of trumpet)

गोमुखः

~~कंसिखम्~~MBh 4.7.9, Bhag 1.13, R (ifc f आ) BhP,

गोमुखम्

L a kind of m. scale गान्धारश्रामः a kindof kind or stringed m. instrument स्वरमण्डलः, स्वरमण्डलिकाL knowing m. notes नीथविद् PV the leader of a m.वाद्य वीणागणकिन् m ApSr, वीणागणगिन् m SBr, SambSra low m. sound कलस्वरग V to make m. अनुनदcaus अनुनादयति — अनुविनद caus अनुविनादयतिa metal cup filled with water producing m. notes जलतरङ्गःa modification of m. note called रागिणी

Samrit, Tancar, Gulas a multitude of m. instruments

वाद्यभण्डम् L m. air नीयम् RV a m. chair

वादित्रम् Uttamac m. composition स्यदभः (ifc)

आ) Near, Pratap Mricch, Sch a n. division प्रच्छेदः

Pivray a n. entertainment संगीतकम् Kay, Kathas

a n. instrument वाद्यः, वाद्यम् R, Kathas, Pancat

वादित्रम् Inast वाद्यभण्डम् Sadhar

तूर्यम् Pan, Mn 7, etc (ifc) आ Kathas,

Variv) तूर्यः आतोयम् Jain, Pan, Kathas

भाण्डवायम् bar भाण्डम् (100 आ)

आङ्गि L करतालः, करताली L

करङ्गि FL तन्यतु M तालितम्

L ना शान्ता M महानादम् M

रिटि FL सद्वा L a m. instrument like

a stick which produces a soft sound सृष्टा L a m.

instrument of a low sound (use in battle as drum or

trumpet) गन्धतूर्यम् L a m. instrument played on

joyful occasions नान्दितूर्यम् M. Variv a m. inst-

Instrument used at festivals

मङ्गलद्वयम्
आघाटः

Pāncat, Pagh

4.1. instrument (used for accompanying a dance)

आघाटः

काकली

4.37.4 a m. instrument with a low tone (for ascer-

mining whether a person is asleep or not) काकली

Bas 71.1 m. measure तालः (Siddh napuns 25, Sch)

MBh, etc m. mode नीधम् RV the m. mode Hindola

वसन्तदूतः m. notation प्रस्तरः W a m. note

रागः (ifc आ or ई) Bhar, Saṅgīt, Pājat, Pān-

स्वरम् Say on RV 10.146.2

निषदः, निषादः I n. performance वादित्रम्

sharp, flat, etc the n. scale स्वरग्रामः a n.

वर्णः (वर्णम् अर्धचर्चादि) (ifc f आ) MBh,

R, Panchat n. synchony चर्चरीक ifc Kathas 103.200,

चर्चरी — चर्चरी Kathas 51 one of the n.

notes पञ्चमरागः Cit performance with the fingers on

a n. instrument (of which there are three kinds) मार्जना

I personification of a n. note अनुरागिणी (prob)

playing a n. instrument (said of Insaras) वेकुरी

Labr (नैकुरी Kath, भैकुरी , भाकुरी (sur))

भाण्डवादनम् In 18.49 the point of a m. instru-

ment वाद्यभाण्डमुखम् a regular rise or fall of sounds

through grama or m. scale मूर्च्छना (ifc) Kar, Sur.

Samrit relating to a m. scale ग्राह्य M a series of

cups filled with water in varying quantities and played on

as a m. instrument by striking them successively with a m

want or light hammer जलतरङ्गिणी M a series of

of m. Pages : (N. of various wks) रागमाला the sound

of m. instruments तुर्यधौषः Mn 7.125 the state of

(being) a m. sound स्वरता Cat ' string of m.

Paper : (M. of various wks) रागमात्रा (m. piece)

two fold द्विधातु a water pipe (m. instrument)

जलदुर्दुरः Hariv 8427 the whole collection of m.

instruments and those who play upon them वाद्यवादन-सामग्री

musician n वादकः Saṃgīt, वादनः R

वाद्यकरः , वाद्यधरः वादिनः

तन्त्रिनः m W तल्लवः VS 30.20

वारवाणि n (only L) (by caste) वैणः

In 10.19.49 (the son of a Vaideha and an 'mbas-

hti) वैणः Mn 10.19.49 .

a female musician वादिनी f P .

mus n I कस्तूरिका

VarBr3, Pencat, Kashas, etc

कस्तूरिकामदः, कस्तूरी Sah, 337.3, Bhpr, etc

मृगनाभि

m titas, Ku, etc

मृगमदः, मृगमदाः

m nl Tit, 'Gutab, etc

मृगनाभिजा

L

मृगः

VarBr3

(मृगनाभि, मृगमद)

मृगोद्भवः

मृगदपिः

VarBr3, 'ch

मृगाण्डकी, मृगाण्डजा

L .

II अण्डजा

एणमदः

Naish

कामनीडा

I

कामान्धा

L

(Formed

in a bag attached to the belly of the deer above the navel

कुरङ्गनाभि

m Maish, Prasanna

कुरङ्गमदः

Gīt

गन्धचैलिका, गन्धकैलिका

गन्धधूलि L

गन्धमृगाण्डजा

cal

गन्धशेखरः

दर्पः

Herb 1.7.1311

नाभि

L, मृगनाभि

बहुगन्धदा

L

मार्जारी

L

मार्गः

L

मोदनी

L

मोदिनी

L

मदः

L

मदनी

L

मदादः

L

योजनगन्धा

L

लालिता

L

वाधिकः, वाधिकम्

L

नातमोदा L ----- वेधमुर्या L -----

शिति वन्दनम् L ----- सहस्रभिद् mf (आ) Npr -----

सहस्रवेधिन् mf (आ) Npr ----- सुभगा L .

consisting of musk कास्तूरिक mf (आ) Npr Heat a kind

of m. कामरूपोद्भवा Npr ----- नायकः, नायकम्

L ----- पिण्डा L ----- पिण्डिका L made of m.

कास्तूरिक mf (आ) Npr Heat ----- मृगनाभिमय

mf (ई) Npr a m. has मृगमदवासा L ----- अण्डम्,

अण्डः L the odour of m. नाभिगन्धः mf (आ) Npr perfumed

m. रत्नाकारिका L.

musk-deer n गन्धमृगः कस्तूरिका T

(कस्तूरिका ?) कस्तूरिकाकुरङ्गः vad, कस्तूरिकामृगः

कस्तूरिमृगः comes on Kum 1.55 (esp.) मृगः

PV, etc मृगनाभि m. fash नाभि m. or

f Megh 53 (?) BhP कराळः / or, Haich

गन्धर्वः L — गन्धवाहः L — पुष्करकः

L — पूराण्डः L .

the female musk-deer कस्तूरिकाभृगी Kad,

कस्तूरिकैणी Zalar a jackal like m. भृगपालिका

L the odour of the m. नाभिगन्धः Mesh 5 .

musket n लघुनालिकम् L .

musk-rat n गन्धारबु m L   गन्धशुण्डिनी L

दुच्छुन्दरः ^{usr} 5.6.3 (दुच्छुन्दरः) 14, Ashtang 6.

38.2, दुच्छुन्दरी Var'ns 38.5 & 47, दुच्छुन्दरि m in 12.

65, Vajñ 3.213, Bṛh 13, etc   गृहबभ्रु m L

गृहबभ्रुः I, गृहबभ्रु   चिकुरः L, चिकु

चिकुः L — पुञ्चु — L — डेरिका

Ap 1.25.13 — दीर्घतुण्डा L — दीर्घमुखी L

— नृपसुता Var — राजदुहितृ — Yājñ, Sch —

राजपुत्री L .

the musk-rat of Bengal गन्धनकुलः L

गन्धाद्व्या Gal .

muslin n अशुक्लम् L .

a fine muslin garment अग्निशीचवस्त्रम् Karan

a piece of fine m. held before the face while speaking

मुखवस्त्रिका HParis .

mussel n कृमिशुक्ति, क्रिमिशुक्ति, कृमिसू

क्रिमिसू f L अर्णवभवः, अर्णैभवः

महानादः L महोदधिजः MBh

लवणजलोद्भवः MBh .

a pearl mussel मौक्तिकप्रसव T .

mustard n सर्षपः ShadyBr, etc सरिषपः

L, सर्षप —, क्षुज्जनिका Npr, क्षुत्करी L —

तिक्तगन्धा Npr — सूक्ष्मदलः L .

black mustard कृष्णसर्षपः L — क्षुद्धिबोधनः

Npr — ज्वलन्ती, ज्वलत्प्रभा Npr — तीक्ष्णः

Npr — तीक्ष्णफलः, तीक्ष्णकः Npr — तीक्ष्णा

— क्षौणकः L — क्षुतः Gal — क्षुतकः

L — क्षुताभिजननः L — चपलः L —

तीव्रा L — दीर्घाशीम्बिकः L — भूतनाशनः

L मधुलिका L मुष्टकः L

व्याघ्रकम् L (v.l. for मुष्टक) a kind of m.

कुरशान्धि m L, देवसर्षपः चक्रन्दकः Var

चक्रोत्थः Apr देवसर्षपः L

निर्जरसर्षपः L राजक्षतकः Var derived from

m. सार्षप mf(ई) n Haus ' divine n. ' देवसर्षपः

L a grain of white m. श्वेतसर्षपः Susr a grain of white

m. seed सितसर्षपः Var सितसिद्धार्थः,

सितसिद्धार्थकः Panest m. सार्षप mf(ई) n

Kaus' mount Neru and a n. seed मेरुसर्षपः n. du. m.

n. oil सर्षपतैलम्, सर्षपस्नेहः Gusr सार्षपम्

(with or scil. तैल) Gusr the n. plant बिम्बटः

L n. seed सर्षपः GladvBr, etc सरिषपः L,

सर्षप (prob) ~~सरिषपः~~ ^{प्रियङ्गु} | n Gusr, Gusr

शुभकः L a n. seed used as a weight सर्षपः

Mn, Gusr white n. श्वेतसर्षपः Gusr सितसर्षपः

VarBrS सिद्धार्थकः (exceptionally also

सिद्धार्थकम्) Gusr, VarBrS, etc सिद्धार्थ

Susr, VarBr, etc — सितसिद्धार्थः, सितसिद्धार्थकः

Pencat — गौरिकः Susr 4.20.18 — गौरम L

— गौरिकः L — अनघः L — कटुतेलः

L — कण्डूदनः L — कुष्ठनाशनः L

दुशधर्षः L — गुग्गुदनः L — white m. seed

शठः L, शण्ड n'n L — white m. सिद्धप्रयोजनः

L — (the seed of which is used as a weight) गौरः

Yajñ 1.362 — (Sinapis clausa) गौरसर्षपः VarBr,

—, Mn, Yajñ, Susr .

to appear as small as a grain of mustard-seed

सर्षपाय Word सर्षपायते .

mustiness n विस्त्रगन्धिता, विस्त्रगन्धिलम् .

musty adj विस्रा VarBrS, Kathās, Susr, etc .

smelling musty विस्रागन्ध । आमगन्धि,

आमगन्धिक, आमगन्धिन् । smell

विस्रागन्धः VarBrS .

mutable adj

क्षरभाव

विचारिन्

AsvSr

व्यय

भा. भा. भा. भा.

सक्रिय

भा. भा. भा. भा.

mutation

n

व्यभिचारः Bhag

.

mute adj मूक (आ) , etc कउ

Mr 14 : ' प्रभोत विज्ञानकथ

to be mute कह्ते cl 1 कह्ते hān 14.27 .

muteness n मूकता, मूकत्वम् hān, hān, hān.

rutilate vb विकलय Nom विकलयाति Rham

व्यङ्ग्य Nom व्यङ्ग्यति ĀpŚr, Pañcat

परिच्छेद ŚBr, Lāṭy, MBh, etc .

to be mutilated कुण्ड cl 1 कुण्डति Chapter 9.

57 .

to mutilate कुण्ड cl 1 कुण्डति Chapter 9.37.

कुण्ड .

mutilated adj I विकलीकृत, विकलीभूत

विकल f(आ, ई) RV, Mn, MB, etc — हीनाङ्ग

f(आ or ई) RV, Mn, MB, etc — अङ्गहीन

न्यूनाङ्ग f(आ) — व्यङ्गित — रुण्ड

(esp) विकृत Mn, MB, etc .

II ककजाकृत f(आ) AV 11.10.25

कृधु RV 5.14, VS 23.28, कृधुक Naigh 3.2 (v.

1.) — रवण्डित विग्रह Kir 5.48 — रवर् 2.

5.1.7 — रवर्क f(रवर्कि) AV 11.9.16

परिवृक्कण

ChUp .

not mutilated अव्यङ्ग्य (आलो) Kāśī, Ph.,

etc. — अरवर्ग RV 7.32.13 .

being in a mutilated object रवर्गवासिनं RV 11.9.16

having . limbs विकल्पाङ्ग्य (ई) , having having

m. wings पक्षविकल्पाङ्ग्य Mricch (in hand) m. simile

(the common attribute being omitted) लुप्तोपमा .

Mr., etc (IN 451) one who has m. hand विकल्पाङ्ग्यः

to be utilized छेद्य Vain 2.215, 1.03, 12,

etc .

the not being utilized अन्यङ्गता 12.5502

ppp .

mutilation n व्यङ्गता, व्यङ्गत्वम् with, VarBr, .

Pinat, etc

कुणित्वम्

Sanskrit. Tattva

कुण्डा

Pan 3.3.103, Kas .

capital punishment with mutilation

विकृत (with

वध ३) Pan 2.291

n. १ of the original form

विकृति
प्रकृति

if Rajat

n. of the original state

प्रकृति विकृति

if Rajat

mutiny n अभिमतः प्रदोषः

a mutiny in an army सैन्यक्षोभः VarBrS

अलक्षोभः Var .

mutter (esp. prayers) vb जप् cl 1 जपति

(rarely A SankhSr 3.6.4, MBh 3.13) AitBr 2.38, SBr,

Katy, KatySr, Kaus, Mn, etc प्रजप् प्रजपति

MBh .

to mutter in the sense प्रतिजप् प्रतिजपति Cobh to r

into (1000) (कर्ज) आजप् 1000, 1 1000.

over अभिजप् .

1000 जपित 1000 10.7218, जप् 1000 5.

1000, 1000 11.26 — परिजपित 1000 परिजप्

Var .

1000 जपः 1000 2.30, 1000 2, 1000 4,

1000, 1000 — जपम् (once जपः 1000 . मन्त्र 1000 4.

the state of the nation

जयता

13,1907 .

the state of the nation

जप

जापिन

180 180 3,

Kathas .

the state of the nation

(180 180)

आमन्

Kathas, Kathas, etc

e. like a rain cloud

पञ्चन्याकन्य

the state of the nation

पञ्चन्याकन्य

180 180

जापिन

Vajr 3.286

प्रजाप

Hear

m. prayers repeated-

lv

ज०-ज०यू०

Hear

to follow in m.

अनुजप

to in m.

अनुजप

muttering n काकु f w (formulas) जल्प

f v 8.48.14, 10.82.7

the act of muttering against

प्रतिजापः

m. of clouds at the dissolution of the world

प्रत्यमजत-

धरध्वानः

m. of prayers

जाप्यम्

m. 12.10.2

1.1.29. 2 (1.1) जाप) 1.1.29.1 — ब्रह्मरूपः

1.1.29. 2 (1.1) जाप) 1.1.29.1 — ब्रह्मरूपः

ers | जापः AitBr 2.38, SBr 2, SankhSr, Nir, etc

अपनम्र 12.7157, जापकर्मन् 1.1.15.1

जापः 1.1.29.1 — ब्रह्मरूपः जापहोमः

४ | जापहोमाः m pl Mn 10.111, 11.34, MBh 12.3756, VarBrS

46.51 5, जापहोमकं 1.1.29.1 — ब्रह्मरूपः

religious sacrifice जापमसः Mn 2.85f, Yajñ 1.101, Bhag

1.1.29.1 — ब्रह्मरूपः जापकः 1.1.29.1

comp) BH 12.7153, BhP 9.6.19, Kathās 69, NrisUp, Hcab

ii. Prayers of a deity जायकः (in comp) BH 12.7153,

BhP 9.6.19, Kathās 69, NrisUp, Hcab .

riton = मेघमांसम् — औरभम् :

mutual adj परस्पर f(आ) Bhatt परस्पराश्रय

अन्योन्य, अन्योन्य अन्योन्यगत Vikr

इतरेतर

mutual abuse व्यावक्रोशी Hcar, n. agreement संबन्धि

(in gram) the m. application of two rules व्यपेक्षा

n. conception विप्रतिपत्ति n. connection

व्यतिषङ्गः n. agreement विनिमयः

n. arrangement to do something कार्यविनिमयः नियम n.

सम्महस कहः n. quarrel अन्योन्य m. rel-

ation विप्रतिपत्ति f W m. relation as between a limb

and the body अङ्गान्तरिता m. relation as between a princi-

pal and accessory अङ्गान्तरिता m. relation as between

subordinate and the principal. अङ्गान्तरिता m. relation as

between the limbs अङ्गान्तरिता the m. relation as the

different limbs or members of anything, as in a simile or

comparison between the principal parts or features of any

object and those of the thing compared to it अङ्गान्तरितावः

m. making व्यावहारी for m. understanding सांविद्यम्

TS, WencovBr not standard in n. relation निर्दिष्ट

MBh 1.

3315, 10.400 = 10.310 .

mutually परस्परम्, परस्परतः, परस्परस्य in

Ma, Wm, Yav, etc, परस्पर (abc) / mutually / परस्पर

(ifc) — अन्योऽन्यम्, अन्योऽन्यतः ind —

इतरेतरम् nor only WencovBr, MBh, Yav, to मिथः

ind W, etc — परस्परतः ind W .

concerning mutually इतरतराश्रयं mfn employing

m. any occupation मिथोविनियोगः part m. availing

clarities मिथोअवद्यप mfn bound परस्पर विवन्धन

mfn m. connected व्यतिषक्त mfn TBr, etc विप्रतिपन्ना

mfn W m. joined व्यतिषक्त mfn TBr. etc m. related व्यति षक्त

mfn TBr, etc possessing m. each other's qualifies

अन्योन्यधर्मिन् MBh .

to be mutually connected व्यतिषज्ज pass व्यतिषज्यते

muzzle n वक्त्रम् Mn, M^{ph}, etc, .

muzzle of an animal मुखम् ' मुखः ०

अध्वचिदि ifc ॥ आ, इ) अ०, Mn, M^{ph}, etc .

य० अ० मामक (Pāṇ 4.3.3) अ०, etc, मामकीन

(Pāṇ 4.3.3) Kāv, Nathas _____ मत्क अ०, अ०, अ०,

मदीय अ०, Kāv, etc _____ ममक अ० 1.11.11, 3.6

मामकीन ॥ (आ) अ० 6.27.8 _____ स्व ॥ (आ)

in my opinion माम् प्रति अ० अ० स्वक

स्वक
 (अक्का, इक्का) , , , etc, स्व, स्वक - Swak m. land

भट्ट: Rājat, Vet, etc .

Pyrosotis (the last California Greatlata) आरवु-

कर्ण-पर्णिका , आरवु-कर्णी , आरवु-पर्णिका ,

आरवु-पर्णी , आरवु-श्रुति .

pyriad n अमृतम् (अमृतः only in MBh 3.801)

PV, AV, etc — नमृतः pl Lalit .

pyriads अमृतशः in MBh 3.1763 .

Pyrica sapida कैटयः Com on Car 1.4, कैटयः .

डीपरिका — प्रचेतसी .

भद्रिका L — रामसेनकः L .

the plant Pyrica sapida कृष्णगन्धिः, कैटफलः

कुष्माण्डलमः Cal — कुम्भिका —

कुम्भी   I. the plant Ka-phala (*Vernicia cordata*)

कुमुदी .

Vernicia malabarica शिपर्सिका   Rhap .

myrobalan

n

शुक्रामलकम्

वज्रम्

L

श्रीफलम्

L

a kind of Myrobalan

शुक्रजालीफलम्

a kind ofM. growing near water

वायमलकः

R

laden with aburden of M. fruits

आद्यभारिक

मृत् (

वारा

वंशादि)

M. - M. cut up into small pieces (use as a medicine)खण्डामलकम्, खण्डामृम्

L

M. preserved inpolarses

गुडहरीतकी

Rus 4.5.13

(of 11.6)

the threelines of M.

वरा

L

the yellow M.

कामदा

War

सुधा L. _____ (fabled to have sprung from the ground

on which Indra's swift peacock of nectar) शक्रसृष्टा L .

the 3 myrobalans फलत्रयम् L. _____ फलत्रिकम्

_____ फलम् (ife f आ or ई ' L , त्रिफला

फलोत्तमा L. _____ त्रिवर्णिकः, त्रिवर्णिकम् L , त्रिफला .

the plant yellow myrobalan अमृतजा the M. tree

मुलमी L. _____ चित्रा L. the yellow M. tree

हरीतकी (rarely हरीतकः, हरीतकम्) Quar, Hariv,

the powdered seed of the M. tree हरीतकी चूर्णम्

Herbar .

Belleric myrobalan

अक्षरतुषः .

Belleric myrobalan (Terminalia bellerica) the seed

of which is used as a die

अक्षः .

Emblie myrobalan

अमरी .

Myrobalanus chebula

कामरुथ L .

Myrobalan n माकन्दी वृषम् L

शिवम् L .

a kind of myrobalan लावली लोला L

yellow m. इककसृष्टा I the m. tree माकन्दी

मेदुला L रोचनी L वृषाफला I

वृष्या L the fruit of the yellow m. रोचकम्

L .

the bathing with fragrant myrobolan powder

‘उक्ष-मी-

निकेलनम् । .

सुगन्धः n रसगन्धः, रसगन्धम् L (v.l. रसगन्धभञ्ज्,

रसगन्धकः L — गन्धरसः L — रसः (ifc

आः L — रसात्म L — गन्धः L —

महागन्धम् L — गोपकः L — गोपरसः L

गोतः L — गोतकः L — गोसः L —

गोसडाडाः L. ०० — धौमतः, धौमतम् T. —

नालिकः, नालिकम् L. — निरिहम् T. —

पिण्डः L. — पिण्डकः T. — प्राणाः M. ३१

T. — मधिवर्धनम् T. — मुण्डम् L. — स्त-

गन्धकम् L. — रत्नापहम् L. — विश्वगन्धम्

— विश्वम् L. — विह्वलः L. — व्रणारि

M. — सौरभम् (L. ३० f आ) L. (३०. सौरभक) .

gum myrrh गान्धारम् L. — पिण्डजैसः W. .

I myself सोहम् nom sg m .

myscymist स्त्रीद्विष्, स्त्रीद्वेषिन् n Var3rd .

the same or larger which I found in the country of

Therefore it is to take its name) माहिषासुरः पृ. ५३१

महिषासुरसम्भवः

Anterior २६२५ १०, ११, १२ गुह्य

(Don. 2.1.102, Vis , दुःखि) म, म, म

गोपनीय _____ गभीर (आ) _____, 11.11.3,

दिनांक 1.15, 2020, गम्भीर, निज्य

परोक्ष (इ) रूप, (अ. १. १० - परोक्ष्य) .

having a mysterious sense

निगूढार्थ

liking what

is n. परोक्षकाम

or,

परोक्षप्रिय

liter

is n. परोक्ष

गुह्यकारी

Tantras

m. meaning

उपनिषद् f or,

or, or, उपनिषदम्

perfect in m. power

राध्य

or

or n.

अतिगुह्य

—

परमगहन

or

mysteriously निःशयम् ind Br निःशयम्

ind Br 1.5.3 परोक्षेण ind Br, 1.5.3 .

mysteriousness n परोक्षेण ind Br .

History n गुह्यम् परोक्षम्, 12.117, परोक्षम्, etc

गुह्यम् KathUp 1.29 — गुह्यम्: रहस्यम्

History, Par — निष्पत्तिम् IV — मुद्रा cat

परोक्षम्

History मन्त्रम् n History, etc the secret m.

परमरहस्यम् initiate into a m. रहस्यधारिन्

History ' m. V. of Ami ' little of the the tenth book

of the Satapatha Brahmana अविनिरहस्यम् one who is in

possession of a m. रहस्यधारिन् History royal m.

राजगुह्यम् What to treat anything as a m. (?)

उपनिषत्-कु Jan 1.4.79 word of उपनिषद्

f SBr, ChUp, etc, उपनिषदम् .

containing all mysteries सर्वगुह्यमयम् (इ)

lore of the m. (V. 1. 1. 1.) गुह्यपतिः

the character of m. (V. 1. 1. 1.) निरुक्तम् .

mystical and गुह्य (Pañ 1.1.102 has दण्डादि)

RV, AV, etc तान्त्रिक (आ Susr 1.2, इ)

Var (Mn 2. $\frac{1}{2}$), Susr, etc .

along with the mystical doctrine (i.e. with the

Upanishads, Mn 2.140) सरहस्य the first three of the

seven v. worlds आहतित्रयम् and in a m. sense

अब्जम् a great m. doctrine महोपनिषदम् Un

' m. deity ' i.e. Prāṇa (female energy of the Vi-budha)

गुह्येष्टरी Avayabhu m. incantations गुह्यविद्या

VP 1.9.117 the p. letter which forms the essential part

of the Mantra of any deity बीजम् RTL 197 , etc

उपनिषद् उपनिषद्, उपनिषद्, उपनिषद्

a m. of the sound 'o' विश्वम् a m. of the

vowel वामनेत्रम् L m. prayer ब्रह्मभाषितम् L the

n. science of obtaining command over natural elements

रहस्यत्रयम् MW a m. syllable (such as hum or hūm)

forming part of a Mantra used as an amulet कवचम् W

a m. syllable used in incantation फट् ind a m. syllable

able used in magical sentences इम्, इम् ind m. teach

the रहस्यम् In, Mth, etc m. teaching concerning

Broken श्रीहोपनिषद् (ChUp) m. teaching concerning

the Brahmins श्रीहोपनिषद् Mth 15.940 a m. term

For the letters खेता m. texts ending in the ordi-

ations but and that हुम्फडन्ताः m pl (scil. मन्त्राः)

a m. truth रहस्य n Kāv, Pur a m. verse used as a

kind of prayer to assuage pain etc धारणी MNB 154.

11, etc 'm. vow' (the mystic science, of obtaining

command over magical weapons । रहस्यत्रयम् the per-

formance of m. rites (for acquiring super natural powers

etc) सिद्धसाधनम् possessing anything m. सरहस्य

preceded by the three m. worlds व्याहृतिपूर्वक

the six m. circles of the body षट्चक्रम् Pañcar .

Mystus citala शिलीन्ध्रः L .

the fish Mystus citala चित्रफलः L .

the fish Mystus karpirat चित्रफला, चित्रफली

L .

a particular mythical weapon

धर्म चक्रम् ^{Hariv}

नलिकम् ^{MR}

इन्द्रवरम्

सौमनः

सौमना

R .

mythologist n

पौराणिकः

W .

a temple girl देवदासी PL 451 .

na'ir n. अधरा — अधरस्वस्तिकम् — अधोदिश

f — अधस्तादिदिश f — अधःस्वस्तिकम्.

no bhu na'ir अधराचीना .17.) अधराच्य

(AV) mfn, अधरागच्छ, आङ्, आची, आक् .

a Nara (semi-divine serpent usually represented with

a human face) उरमाः

Supern S.5, Sutr, 104, etc .

the tree Nara-kasarta (commonly called Naresar)

वापयः

the N. flower

हेमकिञ्जकराक्ष

L.

Naseia nutranjiva

गभकरः

Phor

गभदः

L

पवित्रः

L .

naia n

जात्रदेवता

Hariv 13140 .

nail n 1 III नखरः, नखरा, नखरम् Var, Panc,

etc . .

nail against nail नखानाखि ind Wb 3.2377

n. cutting नखच्छेदः, नखच्छेदनम् n, cut

' n. looser ' (box) नखमुचाम् L n. work नखाङ्कः

n. point नखाग्रम् n. scolding नखपच

n. (आ) n Pan 3.2.34, Vas n. scissors नखनिकृन्तनः,

नखनिकृन्तनम् ChUp — नखरञ्जनी L n.

wound नखव्रणम् of the finger- n. कारज mfn W

' produced in or from the hand, ' a finger n. करजः

in, with, upon, etc relating to the finger n. कारज-

mfn ' scratched with a n. नखभिच्छा mfn ' tip of a

n. अग्रनखः ' torn off with a n. नखभिच्छा mfn

w ' tree n. ' (torn) कुनखः, कुमनखः L. ~~like~~

the condition of one who has a disease of the nails

कौनख्यम् in 11.49 a disease of the n. कुलीनम्

upon having had n. कुनखिन् mfn ' in, with, upon, etc

' having finger n. like winnowing fans कूपणखा

(rarely इक्षुप्रजरवी) मह, R, इक्षु L having five n.

पञ्चनख mfn Var having great n. (five) महानख

mfn lith having long n. दीर्घनख m(ई)n lith 2.

8649 having n. नारिखन् mfn ap the having prominent

n. (one of the 32 minor marks of a Buddha) कुङ्कुनख

Tharaka 14 having red n. ताम्रनख m(ई)n lith

having the n. fallen off गलितनख mfn lith having the

n. (of fingers and thumb) brought into contact संनख

mfn having ugly n. कुनख mfn VarBr the marks of

finger n. on a lover's person नातकेरि m. one who has

no n. खण्डकः (ऋक्ष्यादि) L the point of

ai n. प्रणखः, प्रणखम् (?) Chip purified with the

n. नखान्वयूत mfn .

to cut the nails नखानिकृ, नखानिकृ Kats. 10 .

nail I शङ्क. मन्त्र, etc .

II महसम् BY, MY .

a small nail शङ्क. कः KatySr, Sch .

to stand as it nailed सत्तः or श्रितिसत्त with स्थि.

सम.   नमन (आ) , etc   नमन

f(इका) AV, HParis .

II अनम्बर   अवस्त्र   उद्धारिताङ्ग

L   काकक L   कीडा L

दूरवस्त्रक W   (Siva) दुर्वसस MBh 13.1176

                     दुर्वसस IV 7.1.19   धर्मशास्त्रातिच्छब्द

Nivya   निरम्बर (आ) MBh, Kathas

मुषित   Ar, Ar   विद्रध f(आ) not Say

                     विसंनाह   विसंन, विसंन   †(आ), W

विवास्त्र f(आ) १२५, १२६, etc, विवस्त्र f(आ) १२५, १२६, etc

विवासस्त्र १२५, १२६ विवृत्त १२५, १२६, etc

व्यसुक W — इन्धन f(आ) १२५

शमन f(आ or ई) L .

not naked अनग्न f(आ) .

(place) containing (only) naked heretics

नग्नक्षपणक Can ' doubly n. ' द्विनग्नकः L

going about n. मुक्तवसन, मुक्तान्वर L a n. arctic

नग्नशमनः ' १२५, १२६, नग्नशमनः ' १२५, १२६

a n. ascetic विगर्: " a n. Buddhist mendicant

निग्रन्थिक: L a n. Jain mendicant निग्रन्थिक: T

विचसन: Sarvad, Bāṣar, Veb a n. man गोत्र ड् कु

W ७ नग्न a n. mendicant नग्नक: Pañc

नग्नक्षपणक: Kaṣ (esp. a Buddha, but also a

man, hypocrite) नग्न: Var, VP दिग्वासस

(esp. of the Jain or Buddha sect) दिगम्बर:

(also दिगम्बरकः) Prabh, Var, etc MB 533, etc a n.

wanderer नग्नः, नग्नः. Rajat, L a n. (wanton)

woman नग्नः AV 5.7.8 — नग्निका L —

कोटरी L — कोटवी L (for कोटवी)

कोटवी Rajat 5.439, v.l. for कोटवी नग्नः

कोटवी L, कोटवी the not being n. अनग्नता

SBr observing the vow of a n. mendicant (Śiva)

नग्नतधर. mfn Śivag quite n. विनग्न Lalit 'sky

clothed ' i.e. quite n. दिगम्बर Bhartr 3.90, Pañc 5.1

vow to go n. नग्नचयः Divyav .

becoming naked नग्नम्भविष्णु (Pan 3.2.57) TS,

Kath, नग्नम्भावुक (Pan 3.2.57) converted into a

n. mendicant नग्ननीकृत Bhartr 1.64 making n.

नग्ननीकृतं रणम् → f(इ) (Pan 3.2.56) to render n.

नग्ननीकृत .

புதுப்பிப்பு

புதுப்பிப்பு

புதுப்பிப்பு

புதுப்பிப்பு

புதுப்பிப்பு

புதுப்பிப்பு

